

ŽELEZAR

JESENICE, 1. AVGUSTA 1964

ŠT. 31-VI.

VSEM PREBIVALCEM OBČINE JESENICE!

ISKRENO ČESTITAMO OB PRAZNIKU
OBČINE JESENICE IN ŽELIMO, DA BI GA
ČIM LEPŠE IN USPEŠNO PROSLAVILI!

UREDNIŠTVO

Kako smo gospodarili v prvi polovici leta 1964

Izredno gibanje našega domačega in svetovnega tržišča povzroča tudi v naši tovarni hitrejši utrip. Ukrepi za ureditev investicijske dejavnosti, ki jih je izdelal zvezni Izvršni svet, našo rekonstrukcijo ne zadenejo, ker so

potrebna posojila in lastna udeležba urejena, pa čeprav že nastopajo krepke podražitve, potek del in plačil je v okviru načrta, seveda z dodatkom. Da je to res, nam jamčijo že obračunana dela in plačila.

dem namenjenih objektov. Za gradnjo stanovanj imamo letos na razpolago 253.000.000 din sredstev. Pogajamo se za gradnjo stanovanjskega naselja na Lipcah; v ta namen imamo samo 180.000.000 din sredstev za pričetek del, za glavnico pa se še pogajamo.

Dobro kaže prenos poštenskega naselja v Biogradu na moru, če bo vse po sreči, bo tu nastalo prijetno domače okolje, kjer bodo našli počitek mnogi naši delovni ljudje.

Skupna naša proizvodnja je bila v prvem polletju dosežena na letni proizvodni načrt 48,7 %, proti lanskemu prvemu polletju pa je večja za 2,1 %. Pod planirano proizvodnjo so martinarna, siva livarna, šamotarna, posvinčevalnica, žičarna, pocinkovalnica žice, bodeča žica, vzmeti, pocinkani žičniki — medtem ko ostali obrati presegajo zadolžitve po proizvodnem načrtu, nekateri celo do 18,3 % (cevarna — vlačilnica).

Boljši je uspeh pri blagovni proizvodnji, saj smo za 1,7 % prekoračili planirano. Pod načrtom so samo: valjarna 2400, pocinkovalnica žice in vzmetarna.

Kaj pa stroški proizvodnje? Skupni stroški so proti planiranim nižji za 0,2 %, kar pomeni 85.698.622 dinarjev, to je kar lep prihranek. Če še v drugi polovici toliko prihranimo, smatram pa, da lahko še precej več, bomo kmalu imeli, na celo leto računano, enomesečne osebne dohodke več v žepu.

Ko smo že pri osebnih dohodkih pa si jih oglejmo.

Skupno smo porabili za vse oblike izplačnega in porabljenega osebnega dohodka, tistega, ki ga dobimo na roke in ostale kot

stroški za tople obroke in podobno, 2.084.218.000 dinarjev. Pri tem smo odvedli proračunskega prispevka in za socialno zavarovanje še 1.224.064.000 dinarjev. Čisti osebni dohodek (brez toplega obroka itd.) izračunano na 208 ur (nadure spremenjene v ljudi) znaša povprečno mesečno, po stanju 30. junija tega leta:

ročni delavci	din 43.678
duševni delavci	54.380
povprečje tovarne	45.014

To povprečje je proti letu 1963 za 15,20 % višje. Če k temu povprečju prištejemo še tople obroke in ostale obremenitve, smo blizu 48.000 din, kar pa zelo neradi verjamemo, ker vsi pričakujemo še mnogo več. V uvodu omenjeno živahno gibanje svetovnega in domačega gospodarstva in ukrepi okoli divjih investicij ter vsklajevanje naših jugoslovanskih cen, ne more iti mimo brez vpliva na naše osebne dohodke. Za naš kolektiv so, kakor je napisano, sredstva za investicije urejena in nismo med »divjimi«. Nove, trgu prilagojene cene in zadnji ukrep Izvršnega sveta SFRJ bomo premostili s povečanjem produktivnosti, z zmanjšanjem proizvodnih stroškov, saj smo to dolžni že zaradi tega, ker nam je družba prav v minulem mesecu odstopila izdatna sredstva. Zato smo v stanju, da pregledamo celotno našo udeležbo za osebne dohodke in da vse tisto kar je dosedaj »skripalo« popravimo in izboljšamo naše osebne dohodke, seveda mora biti to zvišanje tudi v zvezi z našo skrbjo za dviganje proizvodnje in zmanjšanje stroškov.

Prodajo smo v prvih šestih mesecih letos presegli, proti finančnemu načrtu za 0,8 %, torej dobro. Še boljše je, da smo planirani dohodek presegli za 4,2 %. To sta-

nje bomo v drugi polovici leta bolj težko obdržali. Zelo pa je potrebno, da se držimo finančnega načrta, to se pravi, da moramo proizvajati tiste kvalitete in izdelke, ki so v njem zajeti in skrbeti, da zmanjšujemo proizvodne stroške. Zato mora biti naše geslo: dvig proizvodnje in znižanje proizvodnih stroškov. Za prvo naš neposredni proizvajalec že ve, da je to dobro, ker se mu večja udeležba po ceniku za osebne dohodke, toda za udeležbo pri zniževanju proizvodnih stroškov? — Sicer ve, da je to koristno, vendar mu ni dosedaj od teh prihrankov nič kanilo v njegov žep. Zato nas čaka resno delo, da bomo najprej res uspeli znižati proizvodne stroške, potem, da bomo uvedli mere za pravično nagrajevanje, ki seveda more biti samo tam, kjer bodo znižali proizvodne stroške, brez škode za kvaliteto naših izdelkov.

Za konec samo še to: Uspeh dela naših ročnih in duševnih delavcev v prvem polletju leta 1964 sam zagotavlja, da vse premike na tržišču lahko prenesemo in da že imamo možnost naše osebne dohodke prilagajati vsem vplivom tržišča.

STANKO RAVNIK

Zahvala

Najtopleje se zahvaljujem tovarišem z Jesenic, ki so se me spomnili ob moji 60. letnici in me obiskali ter izrazili svoja tovariška čustva. Posebej se še zahvaljujem jeseniškemu občinskemu sindikalnemu svetu, Svetu Svobod in DPD »Svoboda« Jesenice ter tovarišem, s katerimi sem bil v izseljeništvu za izrečene čestitke in izkazano pomoč v moji težki bolezn.

Cvetko Kristan

»Dom počitka«
Ljubljana, Poljanska 14

Uveljavljanje pravic iz zdravstvenega zavarovanja v tujini

V uradnem listu SFRJ št. 24/64 je bil objavljen pravilnik o uveljavljanju pravic iz zdravstvenega zavarovanja v tujini, ki ga je izdal Zvezni sekretariat za delo na podlagi 47. člena zakona o zdravstvenem zavarovanju. Pravilnik se uporablja od 1. avgusta 1963.

Pravilnik ureja le zdravstveno zavarovanje oseb, ki odidejo v tujino v zaposlitev ali po službenem opravku ali po zasebnih opravkih, ne pa tistih oseb, ki bi šle v tujino na zdravljenje. O pošiljanju zavarovanih oseb v tujino na zdravljenje velja pravilnik objavljen v uradnem listu FLKJ št. 14/63. V državah, s katerimi je naša država sklenila konvencijo o socialnem zavarovanju (Velika Britanija, Francija, Holandska, Belgija, Luksemburg, Italija, Poljska, Čehoslova-

ška, Madžarska, Bolgarija), se morajo naši državljani za pravice, ki jih narekujejo konvencije, držati določil konvencij. Glede pravic, ki jih konvencije urejujejo, pa veljajo tudi za te države določila pravilnika.

Naslednji pregled najvažnejših določil pravilnika, naj bi rabil zavarovanim osebam kot napotek za pravilno zagotovitev in uveljavljanje pravic do zdravstvenega varstva, ko odhajajo v tujino. Določila pravilnika so izredne važnosti za zavarovane osebe in organizacije, zlasti glede zdravstvenega varstva, ker morajo zavarovanci sami plačevati stroške zdravljenja in zdravstvenega varstva, če se ne bodo držali določil pravilnika, oziroma jih bodo plačale njihove orga-

nizacije in odgovorne osebe v teh organizacijah.

Upravičenci do zdravstvenega varstva v tujini in njihove pravice

V državah, ki so sklenile konvencijo z našo državo, so zdravstveno zavarovani vsi naši državljani, ki se tam zaposlijo in pod posebnimi pogoji, ki jih določajo konvencije, tudi taktar, če se v tistih državah naselijo ali tam začasno prebivajo.

Zakon o zdravstvenem zavarovanju pa daje pravico do zdravstvenega zavarovanja in obenem tudi ostalih dajatev iz zdravstvenega varstva naslednjim osebam v tujini:

do popolnega zdravstvenega varstva imajo pravico:

a) od prvega dne bivanja v tujini — naši državljani, ki so v tujini zaposleni pri jugoslovanskih organizacijah in njihovi ožji družinski člani, če so se zavarovali v tujini zaposlili za več kot 6 mesecev.

b) po preteku 6 mesecev pa: one osebe, zaposlene v gospodinjstvih jugoslovanskih državljanov, ki so v službi pri jugoslovanskih ali mednarodnih organizacijah. Zavarovanci, zaposleni po posebnem sporazumu pri tujih organizacijah in delodajalcih, ki so v posebni pogodbi obdržali svojstvo naših zavarovancev.

Osebe zaposlene po 14. čl. zakona o zdravstvenem zavarovanju v tujini na osnovi mednarodne pogodbe (o tehnični pomoči) na osnovi odobritve pristojnega organa (Zveznega sekretariata za zvezno trgovino, za zaposlitev v gospodarstvu, državnega sekretariata za zunanje zadeve, za zaposlitev v javnih službah in zveznega sekretariata za zdravstvo in socialno

Nesreče

VALJARNE Javornik II.

JANEZ ROBIČ — topilec cinkovih odpadkov, je nakladal v samokolnico cinkove bloke. Eden od blokov mu je zdrsnil iz samokolnice in padel na desno nogo ter mu jo poškodoval.

TAID OSMANČEVIČ — I. rezalec, je z železnim drogom odvijal platine. Drog mu je zdrsnil in ga z ostrim koncem zadela na desno stran glave nad ocesom.

Zična valjarna

LEOPOLD AVGUŠTIN — I. valjavec na progi, je hotel podložiti dvizno mizo in je zato stopil korak nazaj. Pri tem se je spotaknil ob ploščo, ki je bila nekoliko višja in se udaril na desno nogo.

JOZE SOLAR — vodilni valjavec na progi 330, je popravljal zagozdo in se pri tem udaril na desno koleno.

MATIJA SRANC — II. zanekar, je delal zanke. Ker je pri zankanju oval nategnilo, ga je le-ta udaril na desno roko.

Strugarna valjev

JOZE BEGUŠ — strugar, je bil dodeljen, da pripravlja valje za obdelavo v delavnici. S pomočjo dvigala so zapeli valj, da bi ga prenesli na voz. Ko so ga nekoliko dvignili, je sosednji valj zdrknil s kupa proti ponesrečencu in ga pritisnil ob drugi valj, ter mu poškodoval levo nogo v gležnju.

STROJNO ENERGETSKI OBRATI

Mehanična delavnica

JOZE MULEJ, dežurni ključavničar v šamotarni, je avtogensko rezal talne plošče kotalnika. Ker se je z nastavka staknila gumijasta cev za acetilen, se je le-ta vžgal in ponesrečenca opeknel po obrazu.

FRANC NEMEC, ključavničar v ključavničarski delavnici, je zapenjal zakladalni voziček. Med dviganjem je veriga zdrsnila, kavelj pa mu je poškodoval desno roko med palcem in kazalcem.

Vzdrževanje Javornik

PAVEL PODOBNIK, instalater v instalacijski delavnici, je med montažo svinčene cevi pri lužilnih banjah v lužilnici tanke pločevine, padel na lesenih stopnicah in si poškodoval rebra.

Transport

JOZETU BOLTEJU, transportnemu delavcu — praktikantu, je med čiščenjem in odmetavanjem koksa z vagona zaneslo prah v oči.

DE martinarna

V martinarni normiranje po pečeh

Člani DSDE martinarne so se pretekli teden zbrali na I. redni seji.

Najprej so obravnavali dodaten predlog za povečanje osebnih dohodkov v martinarni, ki naj bi se izražalo v normah po pečeh. Norme za vsako posamezno peč so izračunane z lanskoletne in letošnje proizvodnje ter so postavljene realno. S tem, ko bi delavci na posamezni peči dosegli normo, bi dobili 5 odstotkov več osebnega dohodka. Posebej pa bi dobili za vsak procent večje proizvodnje dodatno še 2,7 odstotkov osebnega dohodka.

Norme bi delili prav tako, kot do sedaj premije po pečeh, ki pa bi z uvedbo norm odpadle.

O delitvi in višini norm je oddelek za nagrajevanje ZJ izdelal poseben pravilnik. V tem pravilniku tudi piše, da vsem, ki bi neopravičeno izostali z dela, norma ne bo izplačana.

Ker bo denar za izplačevanje norm dodaten, se bodo osebni dohodki že pri nekoliko večji pro-

V martinarni uvajajo nagrajevanje po pečeh

izvodnji močno povečali. Le tako bo martinarna pri delitvi osebnih dohodkov dobila mesto, katero ji kot ključnemu obratu železarne tudi pripada.

Sklenili so, da bodo ta dodaten predlog obravnavali še zbori obračunskih enot martinarne, ki so na svojih sejah predlog o normiranju po pečeh sprejeli. Sedaj pa ga bodo preko komisije za nagrajevanje predložili v odbore še DS železarne. Če

bo DSŽ potrdil predlog o čilo za 5 mesecev. Iz finančnormiranju po pečeh, bo ta nega poročila za 5 mesecev veljal že za mesec julij.

Pod drugo točko dnevnega reda je obratovodja obrazložil tehnično poročilo za maj in junij ter finančno poro-

Škajo prekladamona haldi

Pod Sava žerjavom je ozki tir zaradi gradnje jam za pol skrajšan. Ker jamo za povečanje skladiščnega prostora gradijo na vzhodni strani, je bilo treba ozki tir speljati pod žerjav na zapadni strani. To sicer ni najboljša, ker so zaradi tega težave pri dostavi koritnih voz za nakladanje, vendar za čas te gradnje drugega izhoda nismo našli. Skrajšani ozki tir pod Sava žerjavom ne more

služiti vsem potrebam kot prej, zato smo morali več del prenesti pod težko diesel motorno dvigalo transporta na haldi. Najprej smo tja vskladili uporabne kokile, pred kratkim pa so tam pogovni delavci ozek tir še podaljšali, tako da lahko prekladamo tudi škajo z ozkotirnih na normalnotirne vozove. Da bi zaradi stalne potrebe po »ladjah« bilo to prekladanje tekoče, se morajo naučiti voditi novo dvigalo postopoma tudi ostali vodje dvigal.

politiko), če v tujini niso zdravstveno zavarovani, oziroma če jim zdravstvenega varstva ne zagotovi organizacija pri kateri so zaposleni. Zavarovanci, ki jih pošljejo njihove organizacije (ne pa zasebni delodajalci), v tujino po službenem opravku, zavarovanci, ki so bili poslani na strokovno izpopolnjevanje v tujino, kot delavci ali pa kot vajenci oziroma učenci strokovnih šol s praktičnim poukom ali pa kot učitelj študentje, ki so zato prekinili delovno razmerje ali pa jih je poslala na izpopolnjevanje organizacija preden je z njim sklenila delovno razmerje ter ožji družinski člani teh oseb, razen oseb na strokovnem izpopolnjevanju. Te osebe imajo pravico do vseh oblik zdravstvenega varstva, vendar sme trajati zdravljenje v bolnišnicah pravilno le 3 mesece, kolikor je mogoča njihova premostitev v zdravstveni zavod v domovini. Pravico do zobotehničnih del in ortopedskih pri-pomočkov pa lahko uveljavljajo ti

zavarovanci samo po indikacijah in standardnem materialu, ki velja v Jugoslaviji in sicer po predhodni odobritvi republiškega zavoda za socialno zavarovanje. Do nujnega zdravstvenega varstva imajo pravice: ožji družinski člani jugoslovanskih državljanov, ki so zaposleni pri jugoslovanskih organizacijah, če ta zaposlitev traja več kot 6 mesecev; osebe, navedene v prejšnjem odstavku pod b) v prvih 6 mesecih; zavarovane osebe, ki so v tujini po zasebnem opravku in sicer samo za prve tri mesece.

Vse te osebe so upravičene v tujini tudi do drugih pravic iz zdravstvenega zavarovanja z omejitvijo glede nadomestil osebnega dohodka, ki pripada med bolezenskim dopustom oziroma med porodniškim dopustom samo:

osebam, zaposlenim v gospodinjstvu naših državljanov, ki so v službi pri jugoslovanskih ali mednarodnih organizacijah, vendar šele od začetka drugega meseca zadržanosti od dela.

Zavarovancem, ki so se zaposlili po posebnem sporazumu pri tujih organizacijah ali delodajalcih, in so po tem obdržali svojstvo naših zavarovancev: Osebam, zaposlenim v tujini po mednarodnih pogodbah ali odobritvi pristojnega organa po zavarovanju — vendar samo dokler so v Jugoslaviji.

Pogrebna pripada zavarovancu v tujini v višini stroškov, ki so potrebni za pogreb v tujini in, ki jih odmeri v vsakem primeru republiški zavod za socialno zavarovanje.

Predhodni postopek v Jugoslaviji

Zavarovanelec, ki ima ne glede na to, po kakšnem opravku gre v tujino in za koliko časa, do zdravstvenega varstva v tujini pravico le, če je bil pred odhodom iz domovine pregledan in se je ugotovilo, da nima akutne bolezni, niti ne zdravstvene pomanjkljivosti: za katero potrebuje zdravniško pomoč, niti ne kronične bolezni, ki bi narekovala stalno zdravniško pomoč ali kon-

trola, prav tako tudi da je sposoben prenašati spremembo v podnebnju, če odhaja v državo, kjer se podnebje bistveno razlikuje od podnebja v naši državi. Zdravniški pregled ni obvezen za člane državnih delegacij, za kurirje državnega Sekretariata za zunanje zadeve in za osebe, ki jih pošilja omenjeni sekretariat v priložnostnih funkcijah k mednarodnim organizacijam. Vse druge osebe, ki ne bi bile zdravniško pregledane pred odhodom v tujino in za katere ne bi bila ugotovljena zdravstvena sposobnost v gornjem smislu, nimajo pravice do zdravstvenega varstva v tujini in morajo plačati stroške za svoje zdravljenje same oz. organizacija, ki jih je v tujino poslala, tej pa je odgovorna za škodo uradna oseba v dotični organizaciji. Izjema velja samo za nesrečo v tujini, ki je ni zakrivila zavarovana oseba sama, stroški v tem primeru pa bremenijo zdravstveno zavarovanje.

(Nadaljevanje prih.)

2. redna seja delavskega sveta železarne

28. 4. 1964 je imel novoizvoljeni delavski svet 2. redno oziroma 1. delovno sejo. Na dnevnem redu je imel pregled sklepov, poročilo upravnega odbora o primopredaji in delu med obema sejama, imenovanje komisij delavskega sveta in poročila komisij. Od komisij so poročale komisija za nagrajevanje in organizacijo, komisija za gospodarstvo in osnovna sredstva ter komisija za kadre in izobraževanje.

Podrobnejše o sklepih, ki jih je delavski svet sprejel na tej seji, bomo poročali v prihodnji številki. Danes naj naše bralce seznanimo le z vsebino seje.

Po poročilu komisije za nagrajevanje in organizacijo je delavski svet razpravljal o stimulaturnem dodatku nagrajevanja po pečeh v martinarni in o pravilniku, ki določa formiranje in izplačevanje tega dodatka v korekturi oziroma dopolnitvi cenikov po enoti izdelka v šamotarni, profilnih valjarnah, valjarni 2400 in jeklovleku. Razpravljal je še o spremembi formiranja mase osebnih dohodkov na prometu, o formiranju sredstev ob času izpada električne energije in pomanjkanju vode, o premijah za izvoz, o nagrajevanju mladinske brigade ter o ukrepih glede osebnih dohodkov, zaradi povišanja cen nekaterim življenjskim artiklom. DS je sklenil, da bo od 1. avgusta naprej zaradi tega povišanja, pa do nadaljnjega izplačan dodatek (poudarjamo dodatek) 3.000 din vsakemu zaposlenemu v železarni.

Dodatek bo izplačan s predujmnom, vendar bo posebej kuvertiran.

Po poročilu komisije za gospodarstvo je delavski svet razpravljal o prodaji Ganz Mavag lokomotive DHM, o včlanjenju železarne v poslovno združenje industrijske cone Koper, o novi ceni

be in o inventurnih presežkih in primanjkljajih.

Po poročilu komisije za kadre in izobraževanje je delavski svet razpravljal o štipendijah tako iz delovnega razmerja kot o rednih, o finančnem planu izobraževanja ter o naših predstavnikih javnosti v nekaterih delovnih organizacijah v jeseniški občini.

Pomanjkanje delavcev narekuje hitrejšo modernizacijo prometa

Na konstituantni seji DS valnih strojev in enotne skladiščne službe, združiti v novi delavnici, ki jo bomo začeli še letos graditi. Zaradi izboljšanja kvalitete dela in varnosti prometa je potrebno, da vsi, ki se niso mogli udeležiti periodičnih izpitov, le-te opravijo. V kolikor bi kdo neopravičeno izostal, ga bo moralo obratovodstvo, iz varnostnih razlogov, dodeliti na progo. Za izboljšanje odnosov med prometniki in premikači, bo sklican sestanek prizadetih, da bi zadeve uredili na vzgojen način. Zaradi pomanjkanja osebja, delno tudi pri vlečni službi, je nujno, da upokojeni strojevodje še naprej opravljajo službo, vendar bo treba urediti, da mlajši, ki zaradi tega ne morejo napredovati, ne bodo prizadeti na prejemkih. Člane DS je obratovodstvo obvestilo, da je zadeva KV I. ključavničarja v vozovni delavnici rešena, tako da je mesto preimenovano v VK skupinovodjo. To rešitev mora potrditi še zbor EE.

B. B.

Z rudo smo že preskrbljeni za zimo

Zaradi vsakoletnega povečanja tovarnega prometa v jeseni, je bilo med rudnikom Ljubija, Železarno in železnico domenjeno, da že spomladi nabavimo potrebne količine rude za zimsko zalogo. V Banja Luki so se dogovorili, da bosta zato v aprilu, maju in juniju dnevno prihajali po dve, v ostalih mesecih pa le po ena garnitura voz. To se je tudi izvajalo, tako da je v teh treh mesecih prispelo 100.000 ton rude. Lahko rečemo, da je maršrutizacija v glavnem dobro potekala, čeprav so vlaki prihajali s kar velikimi zamudami. Levji delež naporov za čimprejšnje razkladanje so nosili delavci enote plavž, mnogo pa so prispevali tudi na transportu. K dobremu notranjemu prevozu je pripomoglo dejstvo, da je kurilnica popravila lokomotive, tako da je lahko vlečna služba imela skoraj ves ta čas na rudnem dvoru težjo lokomotivo, ki edina časovno zmore zadostiti razkladalnim kapacitetam.

Ker bo odslej prihajala le po ena garnitura rude na dan, bo v jeseni, ko se običajno poveča dovoz ostalih surovin, mnogo lažje le-te razkladati in jih primerno vskladiščiti.

B. B.

Motorni viličarji za proizvodnjo

Uvedba motornih viličarjev v proizvodnjo spada v vrsto sodobne mehanizacije kot ekonomično talno transportno sredstvo. Konstrukcija viličarja je prilagojena tako, da omogoča prevoz materiala in dviganje v primerno višino. Velikost in zmogljivost viličarjev so lahko različne. Poznamo viličarje od 600 kg nosilnosti pa tja do 15 ton. Lažji viličarji so običajno opremljeni z baterijskim pogonom, srednji in težji pa z dieslovim ali bencinskim motorjem.

Zaradi razmeroma majhnih dimenzij, širine in dolžine, predvsem pa ugodnega zunanega polmera obračanja, so viličarji zelo prikladni za ozke prehode in utesnjene prostore. Velika prednost je tudi v tem, da material lahko razkladajo v višino. Skratka z načrtno uvedbo viličarja v določen proces pretoka materiala ali posluževanja proizvodnje, lahko prihranimo na delovni sili, hitrejšem transportiranju, na materialu in prostoru.

Železarna Jesenice in Magnohrom Kraljevo sta bili med prvimi podjetji v Jugoslaviji, ki sta uvedli motorne viličarje že v letu 1959. Nabava viličarjev je bila

omogočena šele potem, ko je tovarna Indos — Ljubljana osvojila proizvodnjo, kjer smo jih tudi kupili. Pozneje so pričeli izdelovati viličarje večjih zmogljivosti tudi v Litostroju.

Koristnost uvedbe viličarjev se je pokazala kaj kmalu. Skladno z investicijskim programom so se pričele posamezne ekonomske enote in uprava podjetja zanimati za uvedbo tovrstne mehanizacije. Danes, po nekaj letih od uvedbe prvih viličarjev na transportu, nas preseneča dejstvo, da se stalež viličarjev nepristano veča, kar pomeni veliko pridobitev v mehanizaciji.

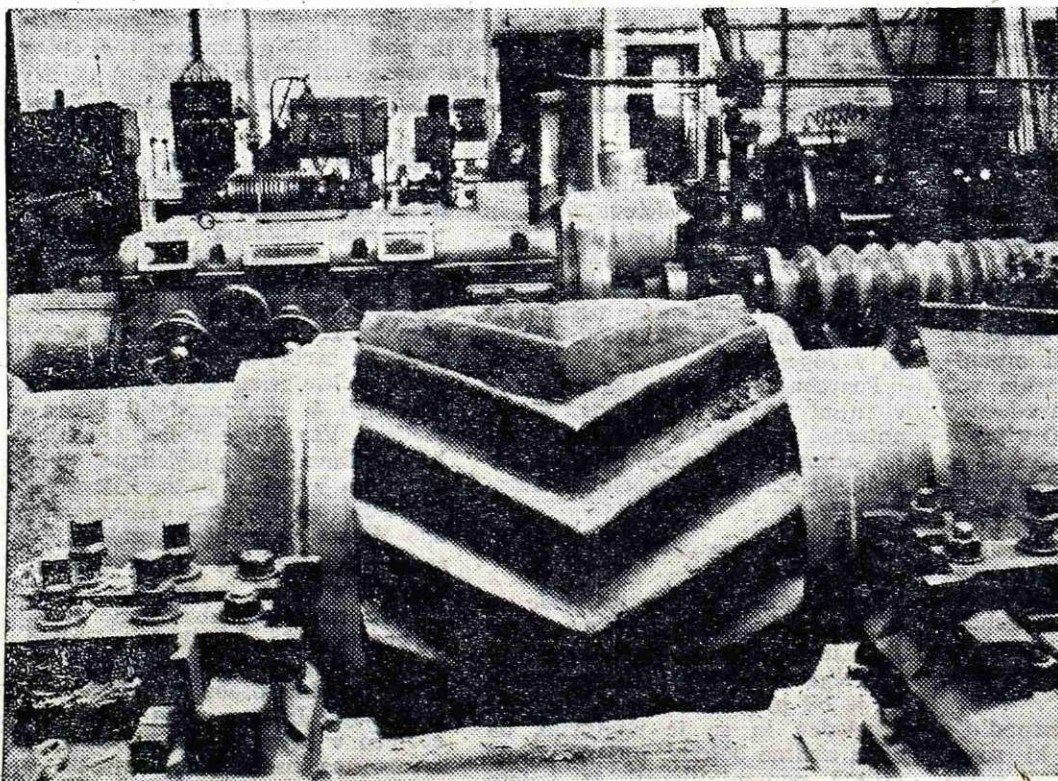
Pregled stanja viličarjev nam kaže naslednjo sliko:

	1,5 tone	2,5 tone	3,5 tone	5 ton	skup.
transport		4	1	3	8
žič. — hlad. valj.		1	3		4
žebljarna	1				1
šamotarna	1				1
Skupaj	2	5	4	3	14

Vsekakor ta nagel porast števil viličarjev v razmeroma kratkem času prinaša tudi določeno novo tehniko in začetne težave. Viličar je lahko univerzalna naprava, ki obratuje z vilicami, mehansko lopato, trnom, objemnimi čeljustmi, vrtljivimi čeljustmi in še nešteto izvedb. Poleg motornega ali baterijskega viličarja spada sem tudi ročni viličar in palete za prenos materiala različnih

izvedb. Zaradi tega je potrebno že pred nabavo viličarja izdelati ustrezen projekt, v katerem je precizno obdelan celoten potek obratovanja z vsemi pripomočki. Cena viličarjem ni ravno majhna. Srednji viličar stane okrog 5 milijonov din, težji pa 10 milijonov din. Zaradi tega je potrebno paziti, da jih nabavimo le potrebno število.

(Nadljevanje na 5. strani)

Motiv iz strugarne valjev. Tudi ta obrat naše železarne bo pozneje moral razširiti svojo dejavnost, da bo lahko zadostil potrebam rekonstruiranih valjarn

Rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov moramo posvetiti več pozornosti

Zaposlitev invalidnih oseb v normalnih delovnih pogojih je osnovno načelo v procesu njihovega vključevanja v življenje kot enakopravnih proizvajalcev in upravljalcev. To je samo ena ugotovitev oziroma povzetek iz stališča odborov skupščine SRS. Socialno zdravstveni in gospodarski zbor skupščine SRS sta 28. maja letos razpravljala o stanju na področju rehabilitacije invalidov v Sloveniji.

Poglejmo nekaj podatkov iz poročila, ki ga je pripravila stalna konferenca za rehabilitacijo invalidov SRS, in je bilo osnova za razpravo.

V Sloveniji je bilo 31. dec. 1963 evidentiranih 68.799 invalidov, od tega delovnih invalidov II. in III. stopnje 5.822, uživalcev invalidniških pokojnin 29.377, osebnih vojaških vojnih in mirovnih invalidov II.936 kategoriziranih otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju 4.550, prizadetih na sluh 3.329, prizadetih na vidu 1.649 in ostalih invalidskih oseb 12.056.

Zato moramo organiziranemu reševanju invalidov, rehabilitaciji, prekvalifikaciji in vključevanju invalidov v proizvodni proces posvetiti vse večjo pozornost. Vlaganje sredstev v rehabilitacijo invalidnih oseb in njihovo vključevanje v delovni pro-

ces je za družbo prav gotovo ekonomično.

Kolikšen del kolektiva predstavljajo delovni invalidi v naši železarni.

Delovni invalidi II. in III. kategorije predstavljajo v železarni okrog 4 % od skupnega števila zaposlenih, ali točneje: 30. junija letos jih je bilo 284. Število invalidov iz leta v leto narašča, vendar ne več tako občutno; v primerjavi z letnim porastom števila delovnih invalidov v SRS smo celo nižji.

V Sloveniji je bilo 31. dec. 1962 5.051 delovnih invalidov (100); 31. 12. 1963 5.882 delovnih invalidov (116,5). V železarni je bilo 31. 12. 1962 249 delovnih invalidov (100); 31. 12. 1963 277 delovnih invalidov (111,2).

Porast števila delovnih invalidov v železarni po obdobjih izgleda takole:

	31. 12. 1962	30. 6. 1963	31. 12. 1963	30. 6. 1964
Invalidi II. kat.	14	12	14	13
Invalidi III. kat.	235	253	263	271
Skupaj	249	265	277	284

V prvem polletju 1964 je število delovnih invalidov II. in III. ktg. poraslo za 7, v istem času lani je poraslo za 18, v celotnem letu 1963 za 28. invalidov. Upadanje je vidno tudi pri invalidih I. ktg. — invalidsko upokojenih je bilo v prvem polletju 1964 — 15, v istem času lani

20, v celotnem letu 1963 je bilo inv. upokojenih 38, v letu 1962 — 41 in v letu 1961 — 55 delavcev.

Invalidnost nastopa pri naših delavcih v naslednji starostni in delovni dobi. Primerjava leta 1963 in I. polletja 1964.

	I. ktg. inv.		III. ktg. inv.	
	leto 1963	I. poll. 1964	leto 1963	I. poll. 1964
delovna doba	21 let 7 m.	26 let	13 let 10 m.	15 let 7 m.
Starost. doba	50 let	52,5 let	36 let 8 m.	36 let

Kljub temu, da je porast števila delovnih invalidov po obdobjih vedno manjši je le opazno naraščanje števila invalidov, ki nam vseeno nalaga dolžnost, da vedno bolj načrtno pristopamo k zaposlovanju invalidov, k iskanju delovnih mest, da se vedno bolj poslužujemo poklicne rehabilitacije invalidov, kot tudi tako imenovane adaptacije delovnih mest. Pri tem bo nujno moral sodelovati tehnični kader v posameznih obratih, s sredstvi pa tudi komunalni

zavod za socialno zavarovanje.

Kdo so invalidi?

Ni še povsem znan pojem invalida med člani kolektiva, niti ne med vsemi vodilnimi. Mnogi še vedno mislijo, ko slišijo besedo invalid, da gre za človeka, ki mu manjka roka ali noga ali posamezni del nekega uda in ti so takoj pripravljeni na široko odgovarjati »pri nas ni mesta za invalide«. V resnici pa gre za širši pojem, po zakonu o invalidskem zavarovanju postane invalid ose-

ba, oz. zavarovanec, ki je iz kakršnih koli razlogov postal nesposoben za nadaljnje opravljanje svojega delovnega mesta. Seveda mora imeti pridobljene pravice t.j. zadnjih petih letih 40 mesecev neprekinjene zaposlitve. Torej če invalidska komisija na podlagi izvidov zdravnikov ugotovi, da se je delavcu — zavarovancu po utrpeli nezgodi ali po prestani boleznih delovna sposobnost toliko zmanjšala, da ne more več opravljati svojega dela, mu sporazumno z odgovornim uslužbenцем v podjetju določi drugo ustrezno delovno mesto. To velja tudi za komisija ugotovi, da je nezavarovanec, pri katerih je varnost, da bi postali invalidi. Ti delavci — invalidi pa potem, če smo jih res uspešno zaposlili na pravem delovnem mestu, lahko delajo normalno in so najmanj toliko sposobni kot vsak novospregjeti delavec, za katerega je obratni zdravnik ugotovil, da je sposoben za določeno delo.

Invalida tudi ne more motiti ne v življenju in ne pri delu to, da ima v žepu odločbo o invalidnosti. S tem, ko mu je invalidska komisija dodelila ustrezno delovno mesto, se more vključiti v delo normalno, kot vsak drug delavec, zanj veljajo vse iste pravice in dolžnosti, ki so določene s statutom podjetja. Odločba o invalidnosti pa mu zagotavlja enak osebni dohodek, kot bi ga prejemal na delovnem mestu pred invalidnostjo, oziroma mu priznava pravico do izplačila nastale razlike v osebnem dohodku.

Koliko delovnih invalidov prejema razliko v osebnem dohodku?

V maju 1964 je bila izplačana razlika v osebnem dohodku 116 invalidom, kar predstavlja 42 % od števila upravičencev. To pomeni, da so naši delovni invalidi pretežno zaposleni na enakovrednih delovnih mestih, to je na mestih, kjer se jim osebni dohodek ni znižal, ali se je celo zvišal.

Kako rešujemo v železarni zaposlovanje invalidov?

Za naše invalide vedno najprej iščemo možnosti zaposlitve v njihovem matičnem obratu, to je v istem okolju, kjer so delali pred invalidnostjo. Šele če res ni nobenih možnosti za primeren zaposlitev v njegovem obratu, če morda z ozirom na vrsto ali stopnjo invalidnosti niti ni primerno, potem iščemo primerno mesto

Notranji transport je v naši železarni že dokaj mehaniziran

Motorni viličarji za proizvodnjo

(Nadaljevanje s 4. strani)

Zgoraj omenjeno število viličarjev predstavlja dokaj velik strojni park z veliko zmogljivostjo. Zaradi raznolikosti izvedb, tipov in raztresenosti po ekonomskih enotah, bodo v določenem času nastopile težave v vzdrževanju in rezervi. Na ta

problem bo potrebno misliti prej, preden se bodo obstoječi viličarji, predvsem novo nabavljeni, utrdili v proizvodne procese. Vsekakor lahko ugotovimo zaenkrat precejšen korak naprej v mehanizaciji notranjega transporta.

Niko Bernard

v drugem obratu. Doslej smo uspeli prav vse invalide zaposliti. Na področju komunalnega zavoda za socialno zavarovanje na Jesenicah pa je 4 % delovnih invalidov II. in III. ktg. nezaposlenih, v Sloveniji pa je celo 8 % nezaposlenih invalidov.

Železarji se torej držimo načela oz. stališča Republiške skupščine, s tem da vključujemo delovne invalide nazaj v delovni proces, in jim tako omogočamo, da ostanejo še naprej enakopravni proizvajalci in upravljalci. S tem tudi potrjujemo, da je pravilno razporejen — zaposlen invalid enakovreden proizvajalec. S tem tudi potrjujemo, da je invalid zato, ker je že dalj časa delal v podjetju, spoznan s proizvodnim postopkom, ker že obvlada določene delovne operacije, ker je takorekoč že »vračen« v kolektiv, celo perspektivnejši kader za železarno kot novospregjeti ne-kvalificirani delavci.

S pravilno rehabilitacijo, z vključitvijo invalida v delovni proces opravimo veliko delo, invalidom in ostalim

namreč vlivamo zaupanje, da niso osamljeni. Nismo pa še vsega storili. Najučinkoviteje je treba preprečevati nastajanje vzrokov invalidnosti in posvečati največjo skrb načrtni preventivni dejavnosti. Zdravko Pogačnik

V Venezueli je za približno 130 let železne rude

VENEZUELA. V Venezueli so nakopali v letu 1963 11,75 milijona ton železne rude, kar je od leta 1957 naprej najnižja količina, medtem ko je bila v letu 1960 najvišja z 19,5 milijona ton. Vzroki za to znižanje količine nakopane rude so različni, glavna pa sta manjši izvoz in znižanje cene te rudi, kar je imelo za posledico manjši izkop v rudnikih. Skupne, sedaj znane zaloge železne rude v tej južnoameriški državi cenijo na preko 1,5 milijarde ton, kar bi pri sedanjem tempu eksploatacije zadostovalo za približno 130 let.

Vpliv visoke temperature na človeka

Posledice vpliva vročine so lahko hude, saj vodijo človeka v kritičnih trenutkih do napačnih zaključkov in povzročajo tudi hudo utrujenost, krče ter toplotni udar.

Te skope ugotovitve seveda ne pomenijo, da more že vsaka stopnja vročine povzročiti vse te znake in stanja. Če hočemo res spoznati nevarnost, ki preti delavcu v vročih obratih moramo proučiti še druga vprašanja. Najprej si oglejmo kako zdrav, normalen človek vzdržuje telesno temperaturo okoli 37°C.

Telo vzdržuje normalno temperaturo tako, da natančno uravnava proizvodnjo toplote v telesu glede na toploto, ki jo stalno izgublja v okolico. To ravnotežje vzdržuje čutni center v možganih. Ta reagira na impulze, ki jih prejema od površine telesa t. j. — kože po čutnih živcih in na temperaturo krvi, ki kroži po telesu.

Vir telesne toplote je presnova hrane (metabolizem). Vremenski pogoji navadno ne igrajo bistvene vloge pri »gretju« telesa, vendar do neke mere vplivajo na količino toplotne proizvodnje in toplotnih izgub iz telesa.

V normalnih pogojih je človeku najbolj udobno, če oddaja toploto v okolje. Množina teh toplotnih izgub je odvisna tudi od obleke, ki jo nosi. Nadalje so toplotne izgube odvisne tudi od konstitucije (rasti) posameznika.

Telesno delo (tudi drgetanje, ki je pravzaprav oblika mišičnega dela) poveča proizvodnjo toplote. Samo 25 odstotkov energije, ki se sprosti pri kemičnih spremembah ob mišičnih dejavnostih se spremeni v delo, ostalih 75 odstotkov se pretvori v toploto.

Človeško telo izgublja toploto v glavnem na tri načine. Petdeset odstotkov vseh toplotnih izgub odda mirujoč človek v normalnih pogojih s toplotnim sevanjem (radiacija) s telesne površi-

na površina se poveča. Izmenjavo zraka okrog telesa pospeši tudi preprih in tako prispeva k hlajenju. Preprih pa ne pospešuje samo izmenjave zraka, temveč tudi izparevanje odnosno izhlapevanje vode iz kože. Izguba vlage (podhladitev posameznih delov telesa) je pa sila nevarna, kar opazamo v obliki revmatskih obolenj delavpihu. Po težkem telesnem naporu delavca ima izguba vlage, ki so izpostavljeni prege glavni delež odnosno manjko (minus) tudi pri toplotnih izgubah, ki se ogleda v obilnem potenju.

Poznamo dve vrsti potenja — termalno in centralno. O prvem (termalnem) govorimo, kadar se telo močno ogreje; pokaže se na čelu, vratu, trupu, hrbtu in na laktih. Centralno znojenje je bolj v zvezi s čustvenimi vzroki, zlasti s strahom. Znojenje nastopa na dlaneh, podplatih in pod pazduho. Človek lahko največ izloči 2 — 3 litre znoja na uro. Pri tem ne izgublja telo samo tekočine (odnosno teže) temveč tudi sol.

Zunanji pogoji, ki pospešujejo izgubo toplote so preprih in spremembe vlažnosti (parnega tlaka) v zraku. Vlažnost zraka je stopnja, do katere je zrak nasičen z vodno paro. Če je močno nasičen se nadaljuje izhlapevanje neznatno ali ga sploh ni. Takšno ozračje je »soparno« in zelo neprijetno.

Toplota učinkuje na telo tudi tako, da poveča termalno znojenje. Pri tem se pospeši srčni utrip in sicer za približno 36 udarcev na vsako stopinjo Celzusa zvišane telesne temperature. Dihanje postaja tudi pospešeno. Zaradi pospešenega delovanja srca in dihanja porabi telo

več kisika, kar prispeva k ponovnemu zvišanju telesne temperature. Končno se poruši mehanizem, ki uravnava toplotno ravnotežje, pokažejo se znaki neugodja in bolezni.

Oglejmo si škodljive učinke, katerim so izpostavljeni delavci v vročih obratih:

- opekline zaradi sevanja
- toplotna sinkopa
- toplotni udar
- toplotna izčrpanost

Opekline zaradi sevanja so lažjega značaja, zdravijo se na enak način kot ostale opekline. Uspešna zaščita delavcu proti sevalnim opeklinam so dobre obleke.

Toplotna sinkopa pomeni nezavest kot posledica vročine. Človek izgubi zavest, ker toplota razteza krvna obtočila, ki se napolnijo s krvjo. Pri tem krvni pritisk pade, v možgane pride premalo krvi in omedlevica je tu.

Toplotni udar se pojavlja takrat ko znojenje popolnoma preneha. Temperaturno ravnotežje se poruši. Pojavlja se v zelo vročem okolju, kjer je izparevanje znoja pravzaprav edini način zgubljanja toplote. Telo je vroče in suho, telesna temperatura lahko doseže svoj vrh 42°C.

Toplotno izčrpanost povzroči v nasprotju s toplotnim udarom prekomerno znojenje. Telesna temperatura ostane več ali manj normalna. Pri daljšem znojenju telo izgublja tudi sol, saj kot vemo je znoj sestavina soli in vode. Pomanjkanje soli v telesu povzroča krče, glavobol, slabost, omedlevico in kočno kolaps. Zato delavci v vročih obratih skušajo nadoknaditi izgubo soli z uživanjem pijač v katerih so raztopljene solne tablete. Hudo se maščuje v stanju toplotne izčrpanosti uživati čisto vodo, saj se stanje znatno poslabša. Telo je že izgubilo dovolj soli s potenjem, popita voda pa preostalo sol v telesu še bolj razredči in tako povečuje relativno pomanjkanje soli.

Pri nadaljnjem znojenju lahko prične primanjkovati vode (dehidracija). Tak človek naj pije čimprej slano vodo — stanje se izboljša.

Razlike med toplotno sinkopo, toplotnim udarom in toplotno izčrpanostjo so zelo očitne. Torej toplotna sinkopa ni posledica trdega dela in ni združena s prekomernim ali šibkim znojenjem. Telesna temperatura je normalna. Toplotni udar izdaja suha koža in naglo ter znatno povišanje telesne temperature. Toplotna izčrpanost je združena z vlažno kožo (zaradi prekomernega potenja) sledi močno zvišana telesna temperatura. Toplotna sinkopa je neke vrste omedlevica in se kot taka tudi zdravi.

Toplotni udar obravnavamo kot nujen primer, prvi

ukrep velja znižanju temperature. Toplotno izčrpanost odpravimo tako, da človek uživa vodo v kateri so raztopljene soli.

Z občajnim zdravniškim pregledom ni mogoče odkriti občutljivosti človeka do vročine. Edina zanesljiva metoda je izvesti vročinski test.

Slavko Tarman

Železarski globus

BRAZILIJA. V brazilski zvezni državi Minas Gerais bodo v kratkem pričeli v bližini Belo Horizonte graditi novo železarno, ki bo imela letno zmogljivost 130.000 ton surovega jekla. Gradnjo te železarne bo financirala banka za razvoj države Minas Gerais, ki je pod kontrolo vlade te zvezne države.

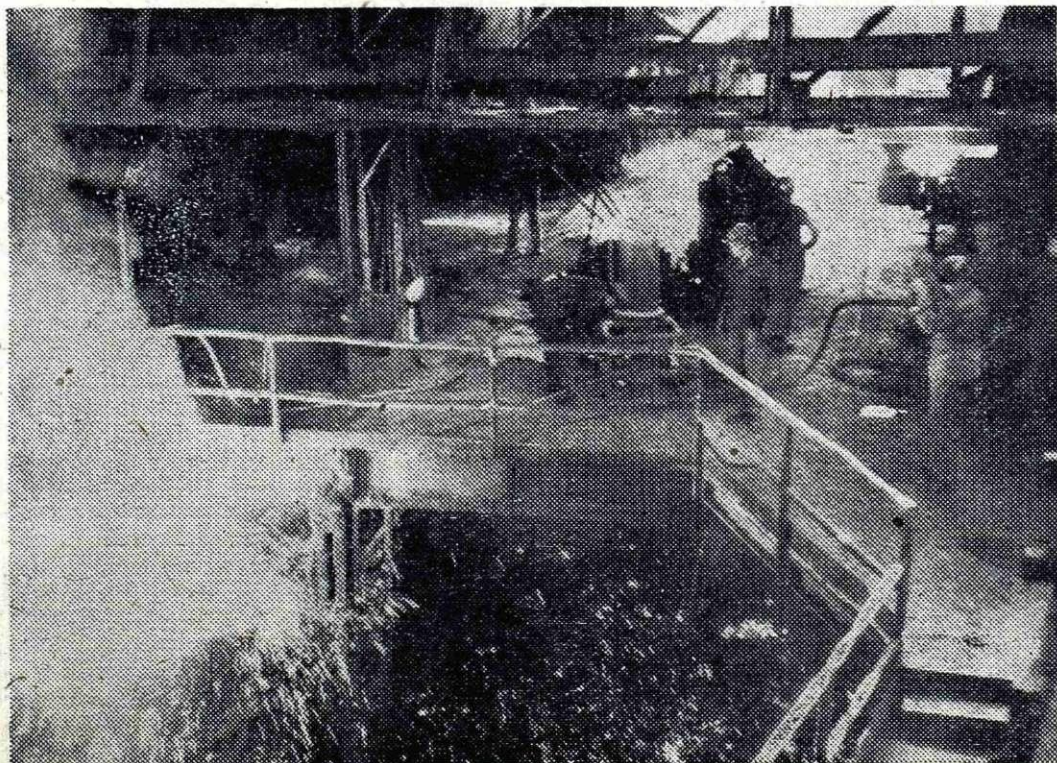
INDIJA. Indijska železarska družba Mahindra Ugine Steel Comp. bo pričela graditi novo železarno za proizvodnjo kvalitetnih jekel v Khopoliju, ki je 100 km oddaljen od Bombaya. Železarna, ki bo imela začetno proizvodno zmogljivost 18.000 ton končnih izdelkov letno, bo pričela obratovati predvidoma v letu 1966 in bodo vanjo investirali 14 milijonov dolarjev.

JAPONSKA. V letošnjem letu je pričela japonska železarska družba Yawata Iron and Steel Co. izdelovati fino pločevino, prevlečeno z aluminijem. Pločevina, katere prevleka vsebuje 153 g/m² aluminija, je pokazala dobro odpornost proti višjim temperaturam ter se da tudi dobro neoblikovati.

SIAM. V tej azijski državi, ki je leta 1961 uvozila 7400 ton cevi, bo pričela v bližnji prihodnosti obratovati nova cevna varjenih in pocinkanih cevi, debelih od 33 do 114 mm. Napravo bo do konca letošnjega leta dobavilo zahodnonemško podjetje Demag AG iz Duisburga in bo obratovala po indukcijskem visokofrekvenčnem principu. Potrebne vroče valjane trakovce bodo uvažali.

ZAHODNA NEMCIJA. Zahodnonemške livarne so proizvedle v letu 1963 skupno 3,32 milijona ton sive litine, 300.000 ton jekla litine in 239.000 ton temper litine. Pri letni proizvodnji surovega jekla, v letu 1963 31,6 milijona ton, predstavlja 300.000 ton jekla litine le 0,95 odstotka celotne proizvodnje.

ZDA — Nova naprava za pocinkanje železarske družbe »Republic Steel Corp.« v Warrenu (Ohio) obratuje s hitrostjo 90 m na minuto. Naprava, za katero so porabili 9 milijonov dolarjev investicijskih sredstev, ima mesečno zmogljivost 16.500 ton in pocinka trakovce, široke 1220 mm ter debele 3,18 mm.

Delavci v obratih skušajo nadoknaditi pri znojenju izgubljeno sol s pitjem slane vode

Konjunktura na svetovnem tržišču starega železa

Staro železo je kot ena izmed osnovnih železarskih surovin izredno podvrženo različnim vplivom na svetovnem tržišču. Izmed teh vplivov imata na ceno in prodajo starega železa brez dvoma najvažnejši vpliv konjunktura v železarski industriji na tem področju najvažnejših držav na svetu.

V letošnjem letu kaže v izvodnjo železarn na tržišču železarski industriji najvažnejših zahodnih držav kot ZDA, Japonska, Velika Britanija, Zahodna Nemčija in druge zelo dobro. Obetajo se spet rekordne letne proizvodnje surovega jekla ali pa vsaj približanje rekordom treh, štirih let nazaj. Tako predvidevajo v ZDA, da bodo letos severnoameriške železarne spet prekoračile številko 100 milijonov ton surovega jekla, Japonska 36 in Velika Britanija 26 milijonov ton.

Ta močna konjunktura v železarski industriji ima tudi svoj odraz na tržišču starega železa. — ZDA kot najmočnejši dobavitelj starega železa v svetovnem merilu, prodajajo tudi letos velike količine starega železa na Japonsko in v zahodnoevropske države. V primerjavi z lanskim letom se je stanje izboljšalo tudi v ZDA, čeprav ne v takšni meri kot bi lahko, z ozirom na proizvodnjo v železarski industriji, pričakovali. Vzrok za to je v naraščanju števila agregatov za proizvodnjo jekla v kisikovih konvertorjih, kjer je količina starega železa v vložku precej omejena. Zato računajo, da bo v ZDA padla poraba starega železa že v bližnji prihodnosti za okoli 5 milijonov ton. Cene starega železa so letos v ZDA prilično stabilne, čeprav je cena prvoklasnega starega železa narasla v zadnjih mesecih od 28,83 na 31,17 dolarja.

V Veliki Britaniji so nastale z ozirom na visoko pro-

starega železa (določene spremembe. Da ne bi prišlo v sami Veliki Britaniji do težav pri preskrbi starega železa so železarske družbe, sporazumno z združenjem prodajalcev starega železa, postavile pred britansko vlado zahtevo, da prepove izvoz težkega in s tem kvalitetnega starega železa. Tej zahtevi je britanska vlada v letošnjem, aprilu ugodila in tako lahko britanski dobavitelji starega železa izvažajo samo ostružke, pakete in še nekatere druge vrste lahkega železa. Zahodna Nemčija uvaža tudi letos precejšnje količine starega železa in to v glavnem iz ZDA. Tako so zahodnonemške železarne uvozile v letu 1963 povprečno mesečno 570.000 ton starega železa v prvih treh mesecih, letos pa se je ta številka povzpela na 630.000 ton.

V Franciji je stanje precej podobno kot v preteklem letu. Trgovci s starim železom oskrbujejo v precejšnji meri francoske železarne, delno pa ga tudi izvažajo. V prvih 3 mesecih letošnjega leta so izvozili več kot 400.000 ton starega železa, kar je nekoliko več kot v istem obdobju preteklega leta.

Edina izjema izmed zahodno evropskih velikih proizvajalcev železarskih proizvodov je Italija. V tej državi se je gospodarska situacija v zadnjih mesecih precej poslabšala tako, da ne morejo dobavitelji starega železa prodati vseh svojih zalog železarnam. To ima za posledico tudi padec cene za to železarsko surovino. V deželi vlada splošna gospodarska stagnacija, ki ima seveda zelo negativne posledice na celotno industrijsko dejavnost in s tem tudi na železarsko industrijo.

Se do nedavna je obstajala v krogih dobaviteljev starega železa v svetovnem merilu resna bojazen, da bo imel hiter razvoj proizvodnje jekla v kisikovih konvertorjih, ki rabijo manj starega železa v vložku, tudi negativen vpliv na prodajo starega železa. Vendar kaže sedanje stanje, da to zaenkrat ne drži, ker je sorazmerno nizka cena starega železa, ki je v primerjavi s ceno grodlja tem bolj ugodna čim nižja je, da ima staro železo še vedno veliko veljavo kot vložni material za SM peči. Tako so odstotek starega železa v SM pečeh zaradi ugodne cene na splošno dvignili, kar je povzročilo seveda porast njegove porabe.

Nasprotno pa je poraba starega železa na plavžih zelo nizka, saj se giblje okoli 2,7 odstotka vsipa; v letih po drugi svetovni vojni je bila poraba starega železa na plavžih precej višja. Sedanja situacija pa kaže, da je kvalitetna in dobro pripravljena železna ruda za plavž bolj ugoden in predvsem cenejši vsip in zato staro železo kot del vsipa za plavž ne odigra več tiste sorazmerno važne vloge, kot takoj v letih po drugi svetovni vojni.

Brez dvoma kaže sedanja situacija na tržišču starega železa na izreden procvit v železarski industriji. Koliko časa bo to trajalo, pa je v kapitalističnem gospodarstvu odvisno od mnogih faktorjev, ki jih pogosto ni mogoče držati v rokah.

Ta teden smo pričeli s popravilom dimnika na Savi. Dimnik je bil zgrajen leta 1796, ko je Ruard plavž že tako moderniziral, da je zrak za vpihovanje že predgreval. Dimnik je še originalen, vendar pa že močno razpada. Ostal bo kot tehnični spomenik. Opeko zanj smo dobili od stare Žvabove hiše na Javorniku, ki je včasih nosila številko 2 in je v njej bila najprej kaplanija graščinske kapele, pozneje pa pisarne. Konservacijo dimnika bo izvršil domač gradbeni oddelek s svojimi zidarji, kar

Nova železarna v ZAR

ZAR. Največja železarna v filov. Poleg tega predvideva Združeni arabski republik v jo tudi dodajanje mazuta v Heluanu, ki je pričela obratovati v letu 1959, ima sedaj izvodnjo grodlja za okoli 5 letno zmogljivost 400.000 ton odstotkov. V prihodnjih letih bodo predvidoma zgradili železarno še širijo in sicer li v tej železarni še dva večgradijo novo napravo za sinlika plavža, kisikovo jeklartranje ter valjarno finih pro-

povečali proizvodnjo surovega jekla na 350.000 ton letno.

Poleg teh rekonstrukcij bodo s pomočjo SZ pričeli že v bližnji bodočnosti graditi v provinci Oriente novo železarno z integralnim ciklom proizvodnje. Letna kapaciteta te železarne bo 750.000 ton surovega jekla s kasnejšim možnim povečanjem kapacitete na 1,35 milijona ton.

Poleg železne rude ima Kuba velike zaloge nikljevih, kromovih in manganovih rud. Tudi na področju proizvodnje niklja, ferokroma in feromangana so v teku obsežna rekonstrukcijska dela, ki bodo omogočila znatno povečanje proizvodnih kapacitet teh važnih kovin oziroma zlitin.

Iz vsega zgoraj navedenega je razvidno, da vlaga tudi Kuba vse možne napore za povečanje proizvodnje na področju železarske industrije, ker se prav tako zaveda, da brez jekla ni industrije, ni mehanizacije kmetijstva in ni dviga življenjskega standarda prebivalstva. K.

tehnični fejtón

Železarska industrija Kube

Kuba ima zelo velike zaloge železne rude, ki so jih še pred revolucijo cenili na 3,5 milijarde ton, kar predstavlja približno četrtno vseh zalog železne rude v Latinski Ameriki. Kljub temu pa ta otoška država v času revolucije praktično ni imela železarske industrije, kajti takrat so obratovale samo tri majhne železarne, ki so lahko proizvedle skupno okoli 110.000 ton surovega jekla. Poleg teh treh podjetij so obratovale še tri manjše livarne sive litine. Tudi letni izkop železne rude je bil tem razmeram odgovarjajoč in sicer v povprečju okoli 70.000 ton letno.

Za takratne kubanske razmere pred revolucijo je bilo še posebej značilno tudi to, da še te majhne železarne niso vedno obratovale s polno kapaciteto. Vzrok za to je bil v tem, da so velike količine potrebnih železarskih proizvodov uvažali iz ZDA.

Po izvedeni revoluciji so bila vsa železarska podjetja na Kubi nacionalizirana in vloženi so bili veliki napor, da bi proizvodnjo železarske industrije čim hitreje povečali. Tako so leta 1962, v času najhujše gospodarske blokade, proizvedle kubanske železarne 90.000 ton različnih valjanih proizvodov ter 8.000 ton litoželeznih cevi, kar je bilo precej več kot v letih pred revolucijo.

Vendar so potrebe Kube za proizvodi železarske industrije po revoluciji iz leta v leto naraščale in obstoječe kapacitete kljub vsem proizvodnim naporom še zdaleč niso zadostovale. Zato so pred kratkim pričeli z obsežnimi rekonstrukcijskimi deli na vseh treh že obstoječih železarnah, ki se imenujejo »Jose Martí«, »Manuel Perez Blanco« in »Cabillas Cubanás«. To rekonstrukcijo izvajajo s pomočjo podjetij iz Sovjetske zveze in so že zgradili tri nove SM peči ter predelali nekatere valjarniške naprave. Računajo, da bodo po končani rekonstrukciji

Razgibana gradbena dejavnost v jeseniški občini

Pri Zavodu za stanovanjsko in komunalno izgradnjo smo dobili nekaj podatkov, iz katerih je razvidno, da je bilo obdobje med prvim avgustom 1963 in 1. avg. letos zelo razgibano. V tem času je bilo na področju celotne občine zgrajenih veliko stanovanjskih in drugih objektov, ki so jih gradila različna podjetja in ustanove.

Med najvažnejše objekte, graditi prihodnje leto. Med ki so bili zgrajeni v omenjenem obdobju sodijo 3 sta-

šolskih prostorih z rednim poukom, V Kranjski gori je dograjen stanovanjski blok K 8 za P.L.M., lani v jeseni pa so svojemu namenu izročili tudi hotel Prisank. Poleg teh gradenj je treba omeniti še novo carinarnico na Korenskem sedlu ter trafostanico v Kranjski gori.

tos dograjen stanovanjski blok — osmorček za potrebe podjetja elektro — Žirovnica.

Na Javorniku naj omenimo gradnjo kulturnega doma, ki je že pod streho. Z delom bodo nadaljevali še letos ter se trudili, da bi napravili čim več.

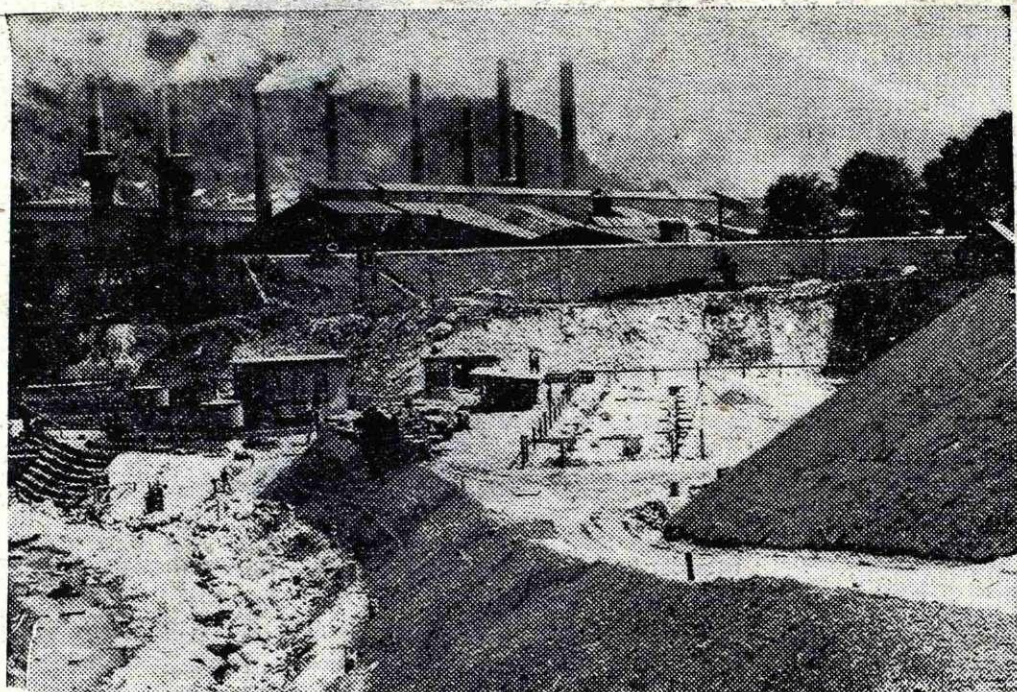
Na Jesenicah so letos spomladi začeli z izkopom temeljev za novo trgovsko poslovnost stavbo, ki bo prav tako kot je že obstoječa. Pri delu so imeli nekaj težav in so morali preiskati temelje. Tudi na tem gradbišču bodo delavci SGP »Sava« nadaljevali z delom tako, da bo stavba še letos pod streho. Z delom nadaljujejo tudi pri gradnji podvoza. Zgrajen bo severni priključek, pozneje pa bodo nadaljevali z delom tudi v notranjosti podvoza ter na južni strani čim bodo rešena nekatera vprašanja glede finančnih sredstev itd.

Adaptirana je tudi stanovanjska stavba pri bolnišnici za potrebe otroškega oddelka in srednje medicinske šole. To so v glavnem najvažnejše gradnje, toda pozabiti ne smemo še gradnje zdravstvenega doma na Plavžu. Gradbena dela so v teku in bodo po vsej verjetnosti dogradili trakt ob glavni cesti in ga izročili svojemu namenu. Adaptiranih je bilo precej trgovskih prostorov, med katerimi naj omenimo samopostrežno trgovino »Rožica« na Plavžu ter Kovinar v središču mesta. Tudi trgovski paviljon Zarja že služi svojemu namenu. Na športnem igrišču so v teku gradbena dela pri izgradnji tribune na drsališču. V kratkem bodo začeli z gradnjo plošče, ki bo grajena iz prednapetega betona. Poleg teh

večjih gradenj naj opozorim še na gradnjo stanovanjskih hiš, ki jih gradijo posamezniki.

O vseh teh delih oziroma gradnjah smo dobili podatke pri Zavodu za stanovanjsko in komunalno izgradnjo. Poleg naštetih stanovanjskih in drugih objektov pa naj omenimo še gradnjo stolpičev na Koroški Beli za potrebe članov našega kolektiva. Stolpčje gradi gradbeno podjetje »Gorica«, ki ima zelo dobro organizirano gradbišče, tako da lahko z gotovostjo računamo, da bodo prvi stanovanjski objekti na Koroški Beli dograjeni že letos ter se bodo v nova stanovanja vselile prve družine.

Ob zaključku še nekaj o elektrifikaciji gorenjske železniške proge. Vse kaže, da bodo kljub obsežnemu delu z gradnjo gotovi že do dneva republike. V zvezi z elektrifikacijo proge bo treba marsikaj preurediti. Več o tem smo že poročali v naših prejšnjih številkah, ko smo pisali o preureditvi železniške postaje Javornik ter železniškem nadvozu pri osnovni šoli Koroška Bela. or

Na desnem bregu Save pripravljajo temelje za novo kisikarno

novanjski bloki na Spodnjem Plavžu. V vsakem od teh blokov je 60 družin, ki so se vselile lani v decembru in letos. Začeli so tudi izgradnjo stolpičev na Plavžu. Prva dva sta že pod streho, za druga dva kopljejo temelje, ostale tri pa bodo pričeli

ki sta bila zgrajena poleg zdravstvenega doma. Tudi v gornje-savski dolini je bila gradbena dejavnost zelo živahna. Najbolj hitijo z delom pri gradnji osnovne šole v Mojstrani. Gradnja je že v zaključni fazi in bodo že v jeseni začeli v novih.

Postaja bo dajala električni tok novim objektom v Kranjski gori.

V Žirovnici so že lani začeli z gradnjo zdravstvene postaje. Stavba je že pod streho in predvidevajo, da bo že letos služila svojemu namenu. V Žirovnici bo že le-

Najnovejši posnetek gradbišča na Belškem polju. — Na sliki sta dobro vidna oba dimnika, ki su ju pred kratkim postavili. V ozadju Jesenice z matičnimi železarskimi obrati ter valjarne

Izgradnja valjarn na Belškem

Tudi izgradnja novih valjarn na Belški polju vse leto lepo napredovala. Delavci, ki so posle gradnji temeljev strojnice bluminga so z delom h da bodo po vsej verjetnosti lahko že v s temi z montažo strojnih naprav. Prav tako so delji dograjeni 50-odstotno, trenutno pa gradijo inji lja za valjčnico pred blumingom. Temelji v po so že dograjeni. Predvidevajo, da bo konstrukcija prispela na Jesenice v prvih dneh avgusta. cijo izdeluje podjetje Metalna« v Mariboru. Čim strukcija prepeljana na Belško polje bodo začeli tažo

Delno je pripravljen tudi energetski kanal, v katerem bodo vgrajeni glavni cevovodi za razvod vseh energetskih medijev, in bodo v kratkem lahko začeli z montažo cevovodov.

Delavci »Metalne« iz Maribora so že postavili konstrukcijo za halo težke proge, ki jo zdaj pokrivajo ter zalivajo. Položili bodo tudi izolacijo, tako da bo hala do jeseni zavarovana pred morebitnimi vremenskimi nepravilnostmi.

Montaža zavarov per hali je že goto delo so postopali in pol, delalci so stvom ameriških i Pred dnevi so pos dimnika, vika tretjega, to je zad v teh dneh je p Ognjeodporni opek zidavo dimnikov z na Jesenice, tako lahko začeli obzi grajeni so tudi ter elohinske peči ko

Te dni so postavili dimnika, ki so visoki zadnji dimnik

ljani je v zaostanku, zaradi tega, ker ni pravočasno naročila tesnilk iz uvoza. Strojna tovarna Trbovlje zaostaja z delom, ker še nima na razpolago kompletnega materiala za sestavljanje opreme. — Inozemska oprema prihaja na Jesenice v redu in bo kmalu v celoti na gradbišču. Omenimo naj še, da bo pri montaži strojev sodelovalo tudi 7 inozemskih monterjev.

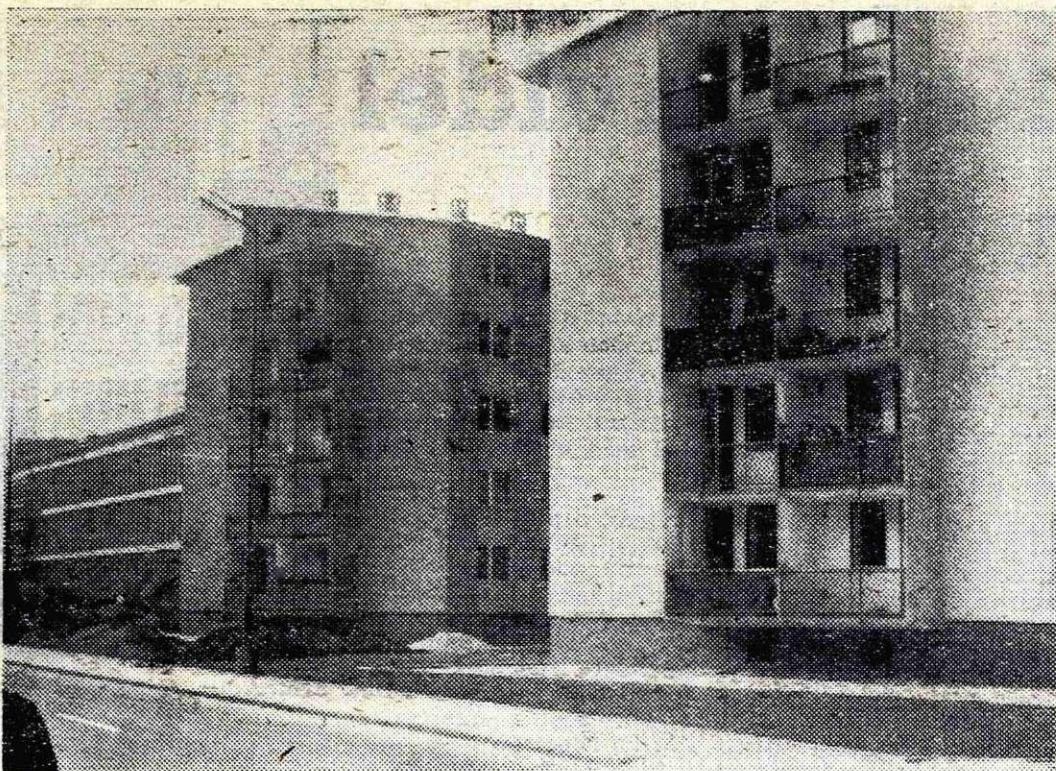
Nova električna peč je že na Reki

Pred dnevi so v naše največje pristanišče Reko pripeljali s Švedske okrog 400 ton opreme za novo električno peč, ki bo zgrajena v podaljšku martinarne. Računajo, da bodo že v prihodnjem tednu pripeljali opremo na Jesenice. Temelje za novo električno peč so gradili delavci SGP »Sava« in so v glavnem že gotovi. Montažna dela so zaupali podjetju Hidromontaža iz Maribora ter IMP iz Ljubljane. Z delom bodo začeli v avgustu. Če bodo hoteli, da bodo montažna dela pravočasno zaključena, bodo morali zelo pohiteti.

Vzporedno z gradnjo nove električne peči gradijo še transformatorsko postajo. — Tudi na tem objektu so dela zelo obsežna. Daljnovod Moste-Jesenice je že postavljen. Pri izgradnji trafo postaje bodo morali hiteti, da bodo pravočasno gotovi. Tudi ta dela izvaja Gradbeno podjetje »Sava«.

Poročali smo že, da so Podmežakljo začeli z izkopom temeljev za novo kisikarno. Zdaj so že začeli z betoniranjem. Računajo, da bodo lahko že v jeseni začeli z montažo strojev oz. opreme, ki je že prispela iz ZDA na Jesenice.

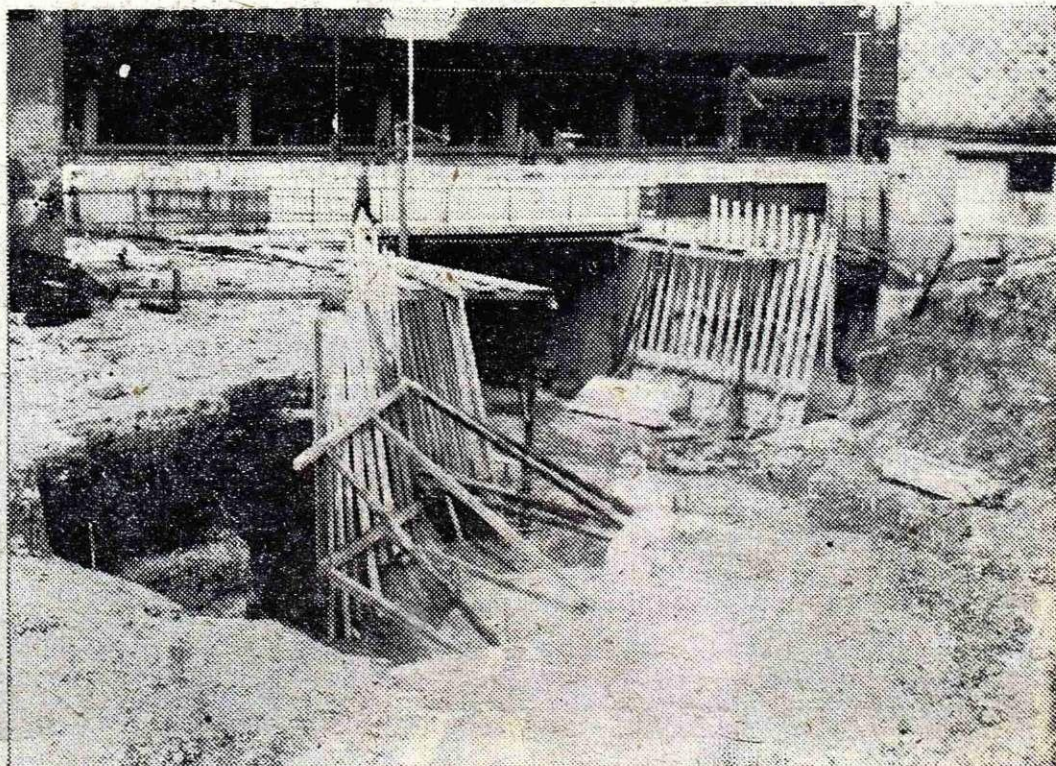
V žičarni so pričeli graditi temelje za žičarske stroje, katere smo dobili iz ZDA. Čim bodo temelji gotovi, bodo začeli z montažo ter predvidevajo, da bodo omenjeni stroji pripravljeni za poskusno obratovanje do 29. novembra. Gradbena dela so zaupali SGP »Sava«, montažo strojev pa Hidromontaži iz Maribora ter domačim delavnicam.

V januarju letos sta sprejela prve stanovalce. Kdaj bo dograjen Zdravstveni dom?

Poleg teh dveh novih stolpičev že kopljejo temelje za še dva

Ko bo zgrajen severni priključek, bodo nadaljevali z deli v notranjosti podvoza

i so postavili dimnike tudi na Belškem polju. Oba sta visoka po 45 m. V kratkem bodo postavili še dimnik

ija novih na n polju

Belškem polju je skozi so zaposleni pri izo z delu hiteli, tako e v septembru začeli o so temelji bluminga adijo z njimi del temelji potisno peč o konstrukcija za to eh avgusta. Konstrukariboru čim bo kon e bodo začeli z mon-

pa izdeluje podjetje »Metalna« iz Maribora.

Oprema za nove valjarne

Podjetja, katerim smo zaupali izdelavo strojne opreme z delom močno zaostaja jo. Tovarna Litostroj v Ljub-

Nocoj nastop Jeseničanov na Hvaru

Z brzovlakom do Pule, od tam pa s parnikom so odpotovali jeseniški gledališčniki v sredo na turnir amaterskih gledaliških skupin Jugoslavije na Hvar, ki se je pričel 18. julija in bo zaključen 4. avgusta. Da je bilo na VII. reviji dramskih skupin Slovenije jeseniško gledališče določeno, da na zveznem festivalu na Hvaru zastopa Slovenijo, daje gledališču in vsem igralkam

Lorcove igre »Dom Bernarda Albe« ter predvsem režiserju in inscenatorju Bojanu Cebulju, veliko priznanje. Želimo, da bi dosegli enak uspeh tudi nocoj z uprizoritvijo drame »Dom Bernarda Albe« na Hvaru in se vrnili na Jesenice z zasluženim priznanjem in novim navdušenjem za vstop v jubilejno. t. j. dvajseto sezono uspešnega in kvalitetnega dela

aža željav v stripi je že gotova. Za to potrebovali 1 mesec delali so pod vodstvom ameriških monterjev. nevi so postavili dva a, visoka po 45 m, t, to je zadnjega, pa dnehi postavljajo. dporne opeka za ob dimnikov že prihaja enice, tako da bodo začeli z obzidavo. Do so temelji za 3 ke peč konstrukcije

Kaj sem videl v ČSSR

Najbrž je 10 dni premalo, da bi si tudi pozoren in vesten opazovalec lahko ustvaril realno sliko o dogajanjih in življenju ljudi v tuji deželi, ki jo prvič obišče. Nekatere slike pa ostanejo v spominu in tako lahko vsaj bežno nudijo vpogled v deželo, ki si jo obiskal. No, to bom skušal povedati tako, kot sem doživljal med obiskom na Češkoslovaškem.

Ce te zbudijo v vlaku ob dveh zjutraj, prav gotovo nisi dobre volje. Bili smo na avstrijsko-češki meji, nekje zunaj železniške postaje, v gosti megli, kateri primerno je bilo tudi razpoloženje. Toda prijazni češki obmejni organi so bili prijetna sprememba po hladnem postopku avstrijskih uslužbencev. Dolgo se vlak ni premaknil. Toda kmalu me je enakomerno ropotanje koles zazibalo v rahel spanec. Zbudil sem se šele, ko smo bili že blizu Prage.

Brzeli smo po pokrajini podobni naši Dolenjski. Na vseh postajah je bilo veliko ljudi, delavcev in delavk, najbrž so se vračali z nočne dnine. Tudi stari praški kolodvor je bil razmeroma prazen. Bilo je pač v nedeljo zjutraj. Bili smo presečeni, saj se nam je zdelo vse premalo sodobno, sproščeno in originalno za vele mestno železniško postajo.

Tudi Praga je bila dokaj prazna. Skromen avtomobilski promet, škripajoči tramvaji, ozke ulice z znanimi srednjeveškimi spomeniki in ljudje, ki vsi nekam hite — prav nič sproščenega nedeljskega brezdelja in pohajkovanja kot pri nas. Praga je prelepa, polna spomenikov slavne preteklosti. Tudi srečanje s češkimi ljudmi je bilo prijetno. Prijazni so, našo domovino poznajo, sanjajo o potovanju na naše morje in naše planine, in kar je najlepše, z njimi se lahko pogovoriš slovensko, seveda počasi, vendar gre.

Motilo me je, da se nihče ne pogovarja o politiki, gospodarstvu pri njih in

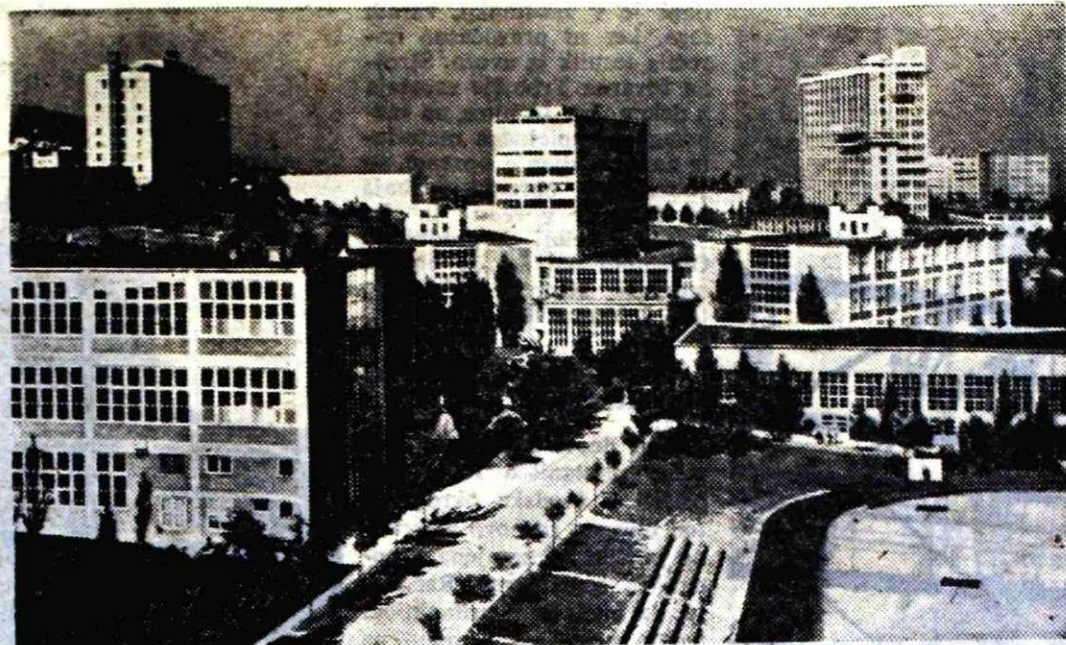
pri nas, o pravicah delovnih ljudi, o odnosih med državami in podobno. Opazil pa sem nekatere stvari, ki jih želim povedati, ker vsekar vodijo k izboljšanju življenjskega standarda:

— izredno visoke naložbe v proizvodna sredstva so zavrle istočasno rast standarda. Kljub temu, da se produktivnost veča in je prav v metalurgiji, v primerjavi z dosežki pri nas mnogo večja, so zahteve ljudi ostale skromne;

— mnogo sredstev so namenili za rekreacijo delavcev v lepo urejenih centrih; — ker skoraj ni uvoza iz zapadnih držav, so izdelki iz najlona, boljše tekstilno blago, čevlji, modna oblačila, toaletni predmeti in podobno zelo iskani. Za večino teh predmetov imajo domače nadomestke, ki pa vsaj na zunaj niso dovolj kvalitetni;

— prehrana je razmeroma draga (po kurzu 1 Kčs 58 din), za okrog 25 % višja kot pri nas, (po stanju 1. februarja 1964). Tudi alkoholne pijače so zelo drage — vina od 30 — 50 Kčs, pivo pa je poceni, vendar pravega plzenskega težko dobite; — okrog 30 % cenejši pa so industrijski izdelki, vendar so nekatere razlike take, da kažejo izrazito administrativno poseganje v formiranje cen;

— skromnost pri oblačenju in obutvi, izredna umirjenost, enoličnost in razmeroma slaba kvaliteta teh predmetov je posledica premajhne izbire domačega blaga. Moda se uveljavlja zelo počasi. Tudi v Pragi so izložbe pariške mode, italijanskih

Arhitektura v industrijskem centru Gotwaldovo

modelov, vendar je vse to kot kaplja v morje želja in potreb. Verjetno pa bi bile tudi Čehinje rade lepe.

Bolj kot vse me je presenetila disciplina, odnos državljanov med seboj, družbena poštenost, ki je na visoki ravni. Tramvaji in avtobusi nimajo sprednikov,

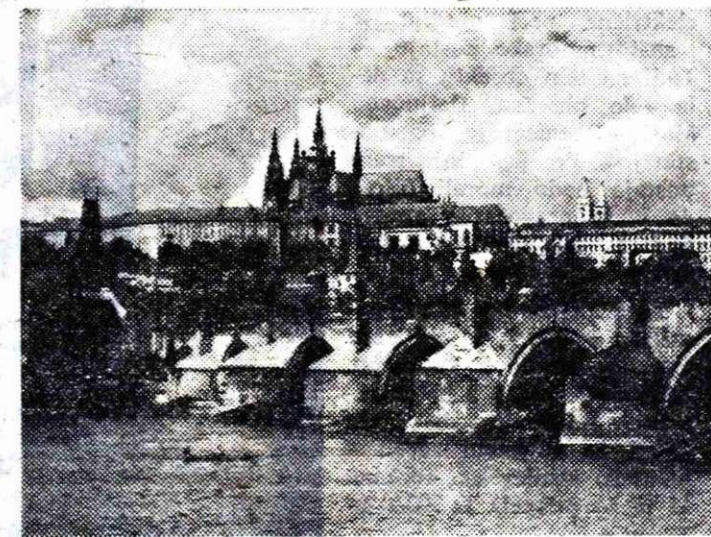
izredno zanimanje za delo. Ves popoldan, ko smo si ogledovali železarno Trinec, nisem videl niti enkrat skupine delavcev, ki bi zapravljali čas z jalovim debatiranjem in podobno. Kljub administrativnemu upravljanju nisem videl mnogo pisarniškega kadra, še manj

mo vtisov s stalne razstave Kristalnega stekla in porcelana. Vedel sem, da je češki porcelan in kristal res kvaliteten, toda kar sem videl na razstavi si nisem mogel predstavljati. Izredno lepi, umetniško dovršeni predmeti so lepo aranžirani in je le škoda, da jih ni moč takoj dobiti. In še ljudje. Prijazni so, radi pomagajo, zelo disciplinirani in umirjeni, oblečeni bolj skromno kot mi — posebno ženske nimajo možnosti tako drveti za modo kot kje drugje, čeprav bi rade. Kot sem že povedal, zelo redko kritizirajo stanje in težave v katerih živijo, ter zaupajo v pravilnost gospodarskega in političnega procesa. Najbolj priljubljeni razgovori v vseh slojih so pogovori o športu, posebno hokeju. Zelo so ponosni na visoko raven tega športa pri njih in še mnogo bolj navdušeni zanj, kot pri nas. Tudi rekreacija delovnih ljudi je zelo razvita. V Visokih in Nizkih Tatrah imajo prekrasno urejene centre, ki so prijetno in sodobno urejeni. Za Čeha je značilna še njihova zbirateljska strast, posebno za značke vseh vrst.

Zbirajo, menjajo in prodajajo jih, skratka neverjetno zanimanje za značke, ki so jih tudi meni dali v vsaki železarni.

Da je vsak Čeh ponosen na »zlato« Prago in Hradčane, ni treba posebej poudarjati. S komerkoli sem govoril in mu omenil, da sem bil v Pragi, se mu je obraz razjasnil in moral sem pohvaliti vse, kar je tam. Res pa je, da je Praga zelo lepo mesto, polno lepih spomenikov, zelo čisto in ga je vredno videti. Biser arhitektonskih spomenikov mesta; katerega glavne ulice počasi dobivajo vele mestni izgled, pa so Hradčani.

Po 10 dneh bivanja v raznih krajih ČSSR sem se kar težko ločil od krajev, ljudi, ki so mi bili v tem času tako blizu. Tudi oni si želijo priti k nam, obiskati nas in našo deželo. Ta izmenjava bi brez dvoma še bolj utrdila tesne bratske vezi in nas še bolj zblížala.

Glavno mesto Češkoslovaške Praga s Karlovim mostom in Hradčani

časopis lahko kupite sami in si sami vzamete tudi drobiž, na ulicah in pločnikih vsi hodijo strogo desno itd. V tovarnah sem opazil izredno disciplino, smisel za red in čistočo, kakor tudi

pa »zloglasnaga« kuhanja kave, nošenja malic itd. Vsak je skrbel, da gre delo naprej. Presenetilo me je izredno veliko število žensk v železarnah, ki delajo na vseh delovnih mestih od vratarke do obratnih inženirjev. V metalurgiji je zaposlenih, brez administrativnega kadra, več kot 30 % žensk.

Spoznal sem, da so uspeli v industriji uveljaviti izredno disciplino, red, prizadevnost in delavnost, tako da bodo pri količkah bolj udobni delitvi dohodka kot je sedanja, uspeli hitro doseči dobre in uspešne rezultate. Seveda o podobnem sistemu delavskega upravljanja kot ga imamo mi, pri njih ni mogoče govoriti. Ne mislim, da delovni razred nima vpliva na dogajanje v podjetjih in javnosti, vendar le preko političnih forumov in administrativno preko uprav podjetij.

Mnogo je še stvari, ki jih človek nehoti opaziti in ki ga presenetijo. Ne morem mi

Delavski rekreacijski center Vyšne Hagvy

Skrbimo za zdravstveno varstvo žena in otrok

Socialno zdravstveni zbor Skupščine SR Slovenije je na eni svojih sej razpravljal o zdravstvenem varstvu žena in otrok in med drugim sprejel stališča:

— občinske skupščine naj kompleksno obravnavajo in rešujejo varstvo žena in otrok v interesu njihovega zdravja in razvoja otrok kot bodočih proizvajalcev in upravljalcev. Hitreje urejanje vseh oblik varstva žena in otrok bo omogočilo ženi proizvajalki uveljaviti njeno delovno sposobnost in povečati produktivnost, kar bo vplivalo tudi na hitrejši gospodarski razvoj občine in rast osebnega ter družbenega standarda;

— delovne organizacije in njihovi samoupravni organi naj se zavzamejo za uspešno zdravstveno varstvo žena in na predlog zdravstvene službe skrbijo za pravilno razporejanje žena, zlasti nosečnic, na ustrezna delovna mesta. Izvajajo naj tudi druge potrebne ukrepe za prepre-

čitev škodljivih posledic na nosečnost;

— občinske skupščine in komunalne skupnosti socialnega zavarovanja naj omogočijo, da bodo otroški in materinski domovi do polne mere razvili svojo medicinsko dejavnost v zaščiti zdravstveno in socialno ogroženih nosečnic, dojenčkov in malih otrok. Treba je proučiti možnost razširitve dejavnosti materinskih domov tudi na poporodno varstvo mater z dojenčki;

— dispanzerji za žene in otroke naj postanejo v večji meri nosilci celotnega preventivnega in kurativnega zdravstvenega varstva žena in otrok na svojem področju in naj predvsem skrbijo:

— da zajamejo pod strokovni nadzor čimvečje šte-

vilo žena.

— da zajamejo pod strokovni nadzor čimvečje število nosečnic v zgodnji nosečnosti in dvignejo raven njihove strokovne obravnave skozi vso nosečnost;

— da nudijo čimboljše zdravstvo dojenčku in v večji meri malemu in predšolskemu otroku ter opravljajo zdravstveni nadzor nad vzgojno varstvenimi ustanovami svojega območja;

— da uporabljajo poleg kliničnih, diagnostičnih in terapevtskih metod tudi epidemiološko metodo za spoznavanje obolenj žena in otrok kot element zdravljenja;

— da utrjujejo in razvijajo patronažno dejavnost kot najbolj uspešno obliko dispanzerskega dela;

— da tesno sodelujejo z obratnimi ambulantami za izboljšanje zdravstvene za-

ščite žene na delovnem mestu.

— Posvetovalnice za nosečnice in otroke je treba čimbolj približati koristnikom in ustvariti pogoje za njihovo normalno delo.

— Strokovna dognanja narokujejo nujnost štiritedenskega predporodnega dopusta, za kolikor naj bi se najmanj podaljšal porodniški dopust in kar naj se upošteva v bodoči zakonski ureditvi.

— Občine naj odločneje pristopajo k urejanju varstva dojenčkov in malih otrok v okviru ožjih stanovanjskih naselij z izdvajanjem in prirejanjem posameznih stanovanjskih enot v večjih zgradbah za varstvo dojenčkov in manjših otrok, kar je hitro in ceneje ostvarljivo, za matere in otroke pa najbolj prikladno.

— Zdravstveni domovi naj z ustrezno kadrovsko politiko zagotovijo stalnost kadra

za delo na področju zdravstvenega varstva žena in otrok in enovitost preventivne in kurative.

Rok Globočnik
željarna

20 let Kokrškega odreda

Na praznik dneva vstaje slovenskega ljudstva so se v dolini Drage pri Begunjah zbrali borci Kokrškega odreda ter mnogi drugi gostje in tam proslavili 20-letnico ustanovitve. Med gosti je bil tudi narodni heroj polkovnik Tonček Dežman. Borci Kokrškega odreda so v povorki prišli iz Begunj v dolino Drage, kjer so najprej počastili spomin talcev, ki so jih Nemci ustrelili med drugo svetovno vojno. Na slavnostnem prostoru je bilo zborovanje, na katerem je komandant Kokrškega odreda Stane Prezelj na kratko opisal uspehe, ki so jih borci dosegli v borbah z Nemci. Kokrški odred je bil ustanovljen v letu 1944 v dolini Drage pri Begunjah. Omenimo naj, da so borci Kokrškega odreda v letu 1945 vkorakali v Celovec in prvi izobesili našo zastavo. Med največje uspehe štejemo tudi osvoboditev 600 zapornikov iz begunjske kaznilnice.

Po pozdravnem govoru komandanta Kokrškega odreda je bil kulturni program, ki so ga izvajali: godba na pihala in mešani pevski zbor DPD Svoboda Franca Mencingerja z Javornika ter recitatorji iz Tržiča in Radovljice. V popoldanskih urah je bila nato še zabava, borci Kokrškega odreda pa so izkoristili priliko in obujali spomine na boje z okupatorjem, ki so jih imeli v teh krajih pred 20 leti.

Člani DPD Svoboda Javornik-Koroška Bela so po zaključku kulturnega programa počastili spomin na pevovodjo Franca Mencingerja, po katerem se društvo imenuje ter tajnika Edija Giorgionija in Zofko Traven. Vsi trije so bili pred drugo svetovno vojno člani mešanega pevskega zbora, med drugo svetovno vojno pa kot talci ustreljeni. Spomin je veljal tudi ostalim žrtvam fašističnega nasilja v tej dolini. Svobodaši z Javornika so se jih spomnili z žalostinkami, predsednik DPD Svobode, Franc Mencinger, Javornik-Koroška Bela, tov. Janko Orešnik pa je spregovoril ril nekaj besed v spomin na dogodke, ki so se v Dragi dogajali pred 20 leti.

Kako najdejo gledališki amaterji pot v čustva tujcev

Ko so Beograščani še plesali, smo mi selili platneni Kotor nazaj na streho avtobusa.

Komaj pa je bilo vsega konec, so zaploskale za oglom neznane dlani in za hip ustavile našo vneto. Nekaj časa smo malce začudeno gledali po mrčni ulici in se spraševali, jeli: namenjeno ploskanje nam? Naslednji hip smo vedeli, za kaj gre. Okrog ogla je prišel naš Branko Nušič in za njim vse osebje hotela Royal. Pozneje smo zvedeli, da razen uslužbenca recepcije tisti večer ni ostal nihče v hotelu. Uslužbenec so prišli kolektivno k predstav, kar se ni zgodilo še nikoli na tem festivalu in nemara tudi prej nikdar.

Vidite, da so bili ta večer v gledališču tudi mali ljudje! Saj je bil notri Branko s svojimi fanti. Ti res ne pripadajo ne srednjemu ne vrhnemu sloju. Delavci so in prišli so gledat Jugoslovane. Prišli so nam ploskat in za oder čestitat vsakemu posebej. Ko so še stiskali igralcem in igralkam roke, je pritekel segnor Belli in v eni sapi zagotavljal:

»To je bil izredno lep večer. Jugoslovanski večer je bil doslej najlepši na našem festivalu.«

SLOVO

Po predstavi smo stali ob točilnem pultu domačega hotela. Tu sta nam segnor Belli in eden izmed natakarev razodela nekaj, kar nam je odprlo nova razmišljanja.

Tisti večer, ko smo prišli, nas je menager Belli komaj utegnil pozdraviti. Bil je še ves belgijski. Takrat je vzorno igral svojo vlogo prisrčnega in ljubeznivega gostitelja. Do našega odhoda je manjkalo še devet ur, segnor Belli pa je bil vidno raznežen. Pozabil je na svoje menagerstvo in kar naprej je pripovedoval, kako »molto simpatiko« smo Jugoslovani, kako neizmerno so mu všeč naša veselost, preproščina in zdrav zanos.

Natakar pa mi je takole razodel svoja čustva:

Mnogi gostje so do nas bolj pozorni in v občevarju z nami mnogo bolj pazijo na vsak najmanjši drobci vsakdanje etike kot vi. Vendar smo zanje služinčad. Skozi vso pozornost in skozi vso etiko je moč to čutiti. Ko ste prišli vi, se je pa zgodilo nekaj, kar je bilo doslej čisto nemogoče. Priznali ste nas za sebi enake. Prvi večer ste dali novo ime našemu šefu. Ne veste, kako všeč mu je bilo. Tega ni storil še nihče v našem hotelu. Besede Nušič si nikakor ne more zapomniti in še včeraj vas je nekajkrat vprašal, kako se bo odlej pisal. Nocoj bomo še ostali: natakarkji zahtevali, da nas prekrstite po svoje. Ob takšnih prostodušnih stvarih smo začutili v vas svoje prijatelje. Veste, dobro de, če enkrat v življenju tudi natakark začuti, da sta s hotelskim gostom, ki mu prinaša zaslužek, pravzaprav oba enaka človeka.

Protj polnoči, ko sem se trudil, da bi zaspal, mi je zvonilo skozi malce utrujeno glavo:

»Dobro je začutiti, da sta natakark in gost enaka človeka.«

Jeseničani so se občinstvu predstavili z Držičevo komedijo »Tripče de Utočce« in doživeli velik uspeh

Delo aktivistov OF v šamotarni med II. svetovno vojno

Pred 23 leti

Tehnični muzej Železarnice Jesenice — oddelk NOB pripravlja skupaj z Muzejem v Kranju ter občinskimi odborom združenja borcev Jesenice izdajo kronike Jesenic, ki bo zajemala poleg dejavnosti iz narodnoosvobodilne borbe tudi razvoj fužinarstva od začetka do danes, kulturno in športno dejavnost ter borbo jeseniškega proletariata za pravice.

V ta namen je občinski odbor ZZZB Jesenice svojim članom že poslal obvestilo oziroma priporočilo, naj aktivno sodelujejo pri zbiranju zgodovinskega materiala. Pišejo naj tudi o dogodkih, ki jih doslej še niso objavili. Tov. Konobelj — Slovenko ki ureja oddelk NOB pri Tehničnem muzeju je že prejel prave obvestila ter gradiva, v katerem so opisane uspele in neuspele akcije.

V današnji številki Železarnice objavljamo gradivo, ki obravnava izredno živahno politično delovanje osvobodilne fronte v šamotarni. Delo aktivistov OF sega v prve dni okupacije, zelo verjetno pa je bilo v šamotarni močno progresivno delovanje že pred drugo svetovno vojno. Do teh podatkov bi verjetno prišli, če bi podrobneje analizirali delavsko gibanje v železarni. Med prvimi organizatorji so bili Alojz Kolenc, Tine Drešar z Blejske Dobrave in Jože Jurca iz Koroške Bele. To je bila prva trojka, katero je Kolenc organiziral že v maju 1941. Bili so povezani s takratno jeseniško četo na Mežakliji. Povezavo so imeli s Tončkom Thalerjem. Ker je bil krog simpatizerjev osvobodilne fronte vedno večji, je Tine Drešar že v avgustu leta 1941 organiziral novo trojko, v kateri so bili še Anton Mendiževič z Javornika, Ivan Koselj z Blejske Dobrave in Slavko Jamšek iz Hrušice. Obe trojki sta zbirali hrano, denar, sanitarni material in poleg tega opravljali tudi obveščevalno službo. Povezavo s partizani so imeli preko

Blejske Dobrave, kjer je bilo takrat že močno gibanje članov osvobodilne fronte pod vodstvom bratom Keršnikov. Skupini se je kmalu pridružil še Vinko Polak iz Gorij.

Septembra 1941. leta pa je bila organizirana do takrat najmočnejša skupina v oddelku za oblikovanje dinas opeke, kjer je bilo zaposlenih deset oblikovalcev. Skupino je organiziral Jože Pogačnik iz Kroke, ki je stanoval na Jesenicah. Člani te skupine so bili še Janez Ročič iz Gorij, Stanko Šolar iz Kamne Gorice in Jože Pintar iz Besnice. Pozneje so se skupini pridružili še Stanko Maver s Hrušice, Lovro Arh z Blejske Dobrave, v oktobru pa Ivan Jesenko z Jesenic, Alojz Oman iz Rateč in Jože Dovžan z Breznice. Zbrani material, predvsem hrano, denar in ostalo so pošiljali preko vez Gorjanski četi ter preko Jožeta Selana z Blejske Dobrave partizanom na Mežaklijo.

V avgustu 1941 je bila v šamotarni organizirana posebna trojka, ki so jo sestavljali uslužbenci in sicer: Janko Stana z Jesenic, ing. Branc, Boris Kuharič in po nepotrjenih podatkih tudi ing. Stepišnik. Na pobudo Janka Stana je trojka dobila majhen kratkovalovni sprejemnik, ki ga je izdelal Ludvik Oblak, takratni vodja telefonske centrale. Aparat je bil shranjen med knjigovodskimi arhivi. Pozneje ga je Anica Bučar prenesla preko železnega mostu ozkotirne proge Jesenice-Javornik in ga oddala v stanovanju tov. Stanu. To delo je

Bučarjeva lahko opravila, čeprav je bil most zastražen od članov Werkschutza, ker je bil prav, takrat na straži stražar, ki je naklonjen tov. Stani (morda bi Bučarjeva vedela ime stražarja). Sprejemnik sta s Kuharičem shranila med skladovnico drv in ga poslušala, nato pa vesti širila med ljudmi. Aparat je ostal shranjen vse do konca vojne in so ga pozneje uvrstili med zgodovinske zanimivosti, ki jih je zbirala sekcija za zgodovino pri Zvezi borcev. Sprejemnik je sedaj shranjen v muzeju NOB v Ljubljani, razstavljen pa je bil tudi na prvi razstavi po osvoboditvi, ki jo je organiziral Niko Bernard. Verjetno bi o tem kaj več lahko napisal tov. Boris Kuharič. Po povratku iz internacije se je pridružil še Tine Dolar iz Žirovnice, vendar le za kratek čas, ker je nato odšel v partizane. Treba je omeniti še obratne vzdrževalce Polka in Vinka Pibra, ki je imel povezavo skupine tudi preko Poljan. Ta skupina je začela tudi s sabotažnimi akcijami oziroma z delom na svojih delovnih mestih. Med izdelke, ki so jih izdelovali iz kvarca, so primešali še razne železne opilke ter dodajali večje količine CAO ter manjše količine mase itd. Zaradi tega so imeli večji % izmečka. Ugotovljeno je bilo, da so posamezne komore imele kar po 70 % izmečka, vzdržnost elektro obokov pa je znašala 3 — 7 šarž, medtem ko danes znaša 60 — 100 šarž. Okupatorji niso mogli ugotoviti pravega vzroka za tako slabe izdelke, zato so med oblikovalce vrinili tudi svoje ljudi. Eden od teh je bil Stanko Vidic, ki je sedaj nekje v tujini, nevaren pa je bil tudi Klinar z Jesenic, ki pa ga je kmalu zadela roka pravice in svojega gnusnega početja ni mogel opraviti do konca.

Razpis nagrad za izume in tehnične izboljšave iz sklada Borisa Kidriča

Na predlog republiškega odbora Združenja izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav, je upravni odbor sklada Borisa Kidriča na podlagi 2. člena pravil o skladu Borisa Kidriča, razpisal štiri nagrade za izume in tehnične izboljšave, ki bodo podeljene v letu 1965 in sicer:

- prvo nagrado v znesku 500.000 din
- tri druge nagrade v znesku 300.000 din

Nagrade bodo podeljene za izume in tehnične izboljšave, ki imajo pomen za naš gospodarski in družbeni razvoj. Upoštevani bodo izumi in tehnične izboljšave, ki so bile ali bodo patentirane,

oziroma uveljavljene v letu 1963 ali 1964.

Rok vlaganja prijav je do 1. januarja 1965.

Prijavi je treba priložiti podroben opis izuma oziroma tehnične izboljšave z dokumentacijo in navesti kje in s kakšnim rezultatom so v praksi uveljavljene. Za izume je potrebno priložiti potrdilo o prijavi patenta.

Prijave sprejema DIATI — Jesenice, kjer bo posebna komisija predlog ocenila in nudila avtorju potrebno pomoč. Avtorjem je tudi omogočeno, da pošljejo prijavo direktno na Združenje izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav SRS, Ljubljana, Lepi pot 6.

Niko Bernard

Med delavci, ki so bili takrat zaposleni v šamotarni so bili tudi Slavko Župančič, Jože Terseglav, bratje in sestra Jakopič z Blejske Dobrave, Nikola Pogačnik iz Gorij ter Alojz Dečman s Hrušice in še mnogi drugi, ki so delali v organizacijah OF na terenu. Vse to se je dogajalo v letu 1941 in v prvi polovici leta 1942. Aktivisti OF so na pobudo komunistične partije s svojim delom nadaljevali tudi pozneje. V ilustracijo nekaj podatkov: iz šamotarne je odšlo v partizane 65 tovarišev. 10 je bilo zaprtih, 8 izseljenih, 15 članov kolektiva je darovalo svoja življenja v partizanih, 3 pa so padli kot žrtve fašizma. S tem prispevkom smo hoteli spodbuditi tudi ostale aktivne člane osvobo-

ditnega pokreta, za katere nismo vedeli, pa so bili vseeno povezani preko omenjenih skupin v šamotarni. O svojem delovanju naj pišejo oddelku NOB pri tehničnem muzeju ali pa pošljejo podatke na uredništvo Železarnice. Prav tako naj bo članek namenjen tudi ostalim članom našega kolektiva, ki so med drugo svetovno vojno v tej ali oni obliki kljubovali okupatorju ter s svojim aktivnim delom doprinesli delež k uničenju fašizma in osvoboditvi domovine. Prosim jih, da svojo delovanje opišejo in ga prav tako postavijo tehničnemu muzeju, s tem pa bodo poskrbeli, da pomembni dogodki iz II. svetovne vojne na Jesenicah ne bodo pozabljeni.

aR

France Žvan

Viharno zatišje

Nadaljevanje iz prejšnje številke

»Je že dobro, Luka. Zajtrkovat pojdi in počasi začnite povezovati šotore! Najbrž se nam po vsem tem ne kaže predolgo obirati po Mežakliji. Za osemdeset ljudi je premajhna, če nam bodo skušali vrniti za tistega, ki praviš, da je morda imel ukazati, kdaj naj te pihnejo.«

Luka je posmrkal, se zarežal, da so se mu usta skoraj razkrlala in počasi odšel proti kuhinji.

Oba četna komandirja in komisarja sta z zanimanjem

poslušala pogovor. Ko je izginil za smrečjem, so odprli najprej aktovko. Neki spisi in šopi denarja. Ogromno mark. Kar naprej so se usipale ven. Niso jih šteli. Nemški denar so pogosto potrebovali, zato so plen sprejeli z očitnim zadovoljstvom, čeprav jim je pomenil manj kot dobra mavzerka ali tri sto nabojev. Iz kovčka so jemali po vrsti ovoje s spisi. Sprva jih niso preveč pozorno ogledovali in bi jih nemara sploh ne bili začeli, da jih niso opozorile fotografije domačih ljudi na posebnost skoraj deset kil

težkega papirnatega plena.

»Tole je pa Grabnar s Spodnje Police,« so ostrmeli nad fotografijo v zgornjem desnem kotu nekega papirja. In odslej je šlo tako po vrsti. Vse so poznali. Ljudje iz vasi na obronkih gozdov. Aktivisti, starši partizanov, zavodni pristaši.

»Lej vraga, sami naši ljudje,« je rekel komisar.

Eden četnih komandirjev je znal za silo nemško. Dali so mu enega izmed ovojov in čakali, da je razvozal njegovo vsebino.

»Tole bo takole,« je rekel.

»Osební listi družinskih poglavarjev, gospodinj, otrok, posestni listi, seznam orodja in živine, opis posestva in zgradb in nazadnje tale skica, pa vpisana stražarska mesta, vrisana vhodna vrata, čas in datum... S temile ljudmi nekaj nameravajo.«

Zazijali so drug v drugega in med tem je nekdo štel ovoje.

Preden je utegnil kaj reči, je razglasil:

»Točno osemdeset družin s kompletnimi podatki.«

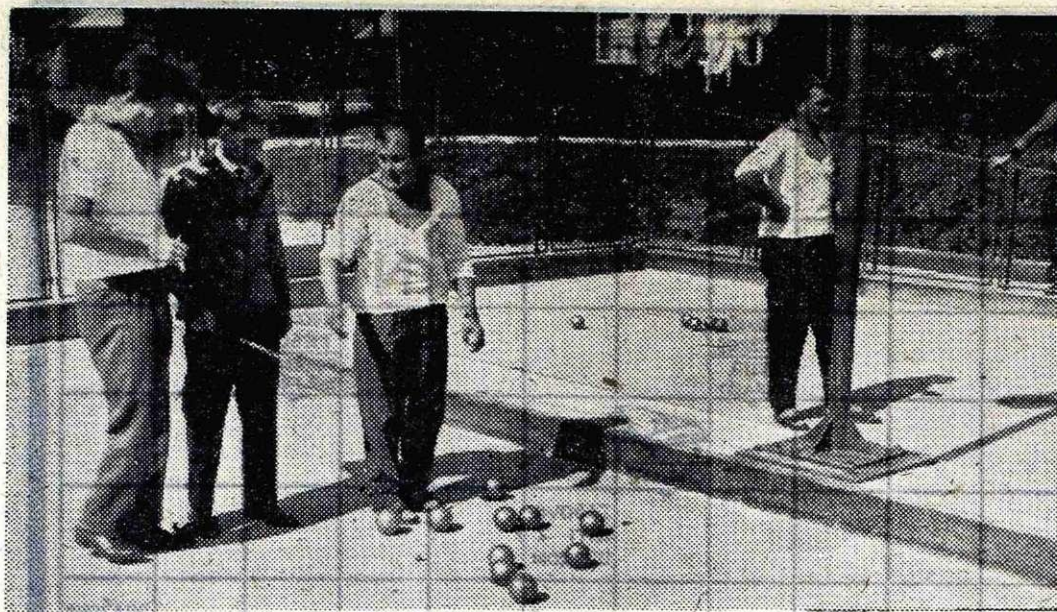
»O, prekleto!« je dejal komisar. Včeraj so nam terenci sporočili, da čaka v hotelu Evropa na Bledu osemdeset Besarabcev z družinami. Tule pa osemdeset slovenskih družin. Se vam kaj bliska, fantje?»

»Selitev...«

Pred njim so ležali dokumenti za selitev osemdeset družin. Dobili so jih zgolj po naključju in tisti hip niso vedeli, kaj naj počno z njimi. Tisti hip tudi niso vedeli, da je bil lastnik rjave SA uniforme in čepice preselevalni komisar za Gorenjsko in da je bil tisti, ki se je upilil na glavo v češminov gnu njegov adjutant. Niso vedeli, da sta se peljala tisto jutro poročat Gauleiterju Rainerju v Celovec o eni izmed etap utrjevanja nemštva na južni meji Reicha. Vse to se je razodelo dosti pozneje.

Vedeli so samo, da bo takšni akciji sledila hajka.

Zato so plen zakopali. Razen uniforme, ki je Luka ni hotel sleči pod nobenim pogojem.

Baliranje je šport, ki se tudi na Jesenicah vedno bolj uveljavlja

Mednarodno balinarsko srečanje v počastitev občinskega praznika

V počastitev praznika občine Jesenice so se v nedeljo italijanski in slovenski balinarji. Otvoritvi tega mednarodnega srečanja je prisostvoval predsednik Skupščine občine Jesenice Ludvik Slamnik.

Točno ob napovedanem času, ob 8. uri zjutraj, se je v bazi na balinišču zbralo 8 ekip. Vse navzoče tekmovalce in gledalce je pozdravil predsednik Slamnik in jim zaželel mnogo športne sreče, gledalcem pa mnogo športnega užitka. Nato so se ekipe razdelile in pričele s tekmovanjem na 2 stezah. Na prvi stezi sta se srečali ekipi Ronchi I in Trata (13:5), na drugi stezi pa Ronchi II in Jesenice II (13:10). Tekmovanje se je nadaljevalo vse do pol devetih zvečer. Igralci iz Italije so vsa srečanja dobili, imeli pa so le smolo v predzadnji tekmi z Radovljicami, ki so jih premagali s 6:13. Jeseničani so se tokrat izvrstno držali in premagali obe ekipi iz Nove Gorice, Jesenice II. pa še Radovljčane.

Smolo pa so imeli domačini z odličnimi Italijani in igralci iz Škofje Loke. V finalu sta se srečali ekipi Ronchi I in Radovljica. Gostje iz Italije so zmagali s 13:0. Vsi klubi, ki so nastopili na tem prijateljskem srečanju so dobili spominske plakete, gostje iz sosednje Italije pa so prirediteljem tega srečanja podelili lep pokal.

Tekmovalci mesta Ronchi pomenijo v domačem merilu mnogo, saj vedno zasedajo drugo ali tretje mesto v italijanski ligi. Posamezniki pa segajo tudi po najvišjih mestih. Mesto Ronchi šteje približno 10.000 prebivalcev in ima okoli 25 balinišč. Vsako tekmovalce jemljejo zelo resno, za turnir na Jesenicah so se pripravljali 2 meseca. Igralci postave Ronchi I pa igrajo skupaj že 5 let. Vsi navzoči so se o igrišču in sprejemu zelo lepo izrazili in želeli, da bi s takimi srečanji nadaljevali. Jeseniški balinarji, ki so šele pričeli z delom pa so se od rutiniranih igralcev iz Italije mnogo naučili.

Končni vrstni red:

1. Ronchi I, 2. Radovljica, 3. Trata, 4. Jesenice II, 5. Ronchi II, 6. Gorica II, 7. Jesenice I, 8. Gorica I.

Zahvala

Ob težki izgubi dragega očeta in brata

FRANCA MARKIZETIJA

se prisrčno zahvaljujemo vsem prijateljem in znancem, ki so ga spremili na zadnji poti. Zahvaljujemo se dr. Brandstetterju, dr. Debeljakovi in strežnemu osebju za zdravljenje, darovalcem vencev in cvetja, lastnikom osebnih avtomobilov, sindikalni organizaciji in govorniku, obratovodji žične valjarne tov. Grošlju za poslovilne besede ob odprtem grobu, kakor tudi pevcem za ganljive žalostinke.

Zalujoči: sinovi Franci, Ivko, Slavko, Stanko, Tonček, brat Janko z družino, sestra Marija in Pepca ter ostalo sorodstvo.

Pred večerom so odšli. Nemci so med tem bliskovito pripravili eno svojih najuspešnejših obkolitev. Za dne so blokirali celotno Mežakljo in z jugozahoda Pokljuko. O mraku so zasedli obe cesti in na gosto razpostavili zasede.

Hajka je trajala teden dni. Razen spopada ob mraku prvega večera se partizani in Nemci niso srečali, čeprav so slednji prežali skoraj izza vsakega grma. Preboj skozi Srednjo Radovno je uspel. Pritajeno poležavanje v mladem smrečju nekaj sto metrov nad cesto, ki so jo stražili Nemci, prav tako. In razkropev ter ponovna združitve čez teden dni tudi.

Na kopišču, kjer so to-rali slovenski oglarji skoraj tisoč let, in kjer je komisar

pogosto razmišljal o delavskem kruhu, ki ne sme biti nikdar več potica in posladek, se je prvič utrnilo usodno spoznanje:

»Nemci imajo peklenski načrt za iztrebljanje našega življa. Zdi se, da postavljamo zdaj dovolj močni in ga lahko v temelju pristrižemo. Ko mine hajka, se bomo spoprijeli s tistimi, ki so jih že naseli pri nas in s tistimi, ki še čakajo na Bledu. S Volksdeutscherji iz Besarabije, ki so optirali v Reich pred devetintridesetimi, ko je Hitler pozval svoje zveste ovčice domov. Iz Besarabije so šli prostovoljno, od nas bodo odhajali odslej malce pospešeno in če bo treba na silo«.

Tako je razmišljal Martin na taistem kopišču, kjer je

dvorni žandar oral za ostanki starih predmetov in kjer je sto in več let prej mozgal slovenski oglar, komu mora biti hvaležen za skorjo kruha, ki mu je veljal za posladek.

NOVE GENERACIJE

Minula so leta, desetletja in stoletja.

Stoletja odkar so tod štorali po kopah, desetletja od tistih dni, ko so na planoti snovali vladarsko mesto in se le malo pozneje družili v boj za obstanek na domačih tleh, v obračun za izbojevanje takšne pravice, ki bo zagotavljala možnost, da si bo vsakdo sam rezal svoj kos kruha.

(Nadaljevanje prihodnjič)

peter skalar

36

Ko se vrača življenje

Orožniki so bili spočetka na čudaškega samca na moč pozorni. Ker se je kmalu izkazalo, da se ne vmešava niti v politiko niti v nobeno drugo stvar, so ranj že čez nekaj let skoraj pozabili. Lovci in gozdarji so med tem sprevideli, da ne je drugačnega mesa kot srnjakovega in gamsovega. Spočetka so ga kar naprej zalezovali, a ga niso mogli zalotiti pri dejanju in odkriti njegove puške. Nikoli niso našli v njegovem loncu sumljive jedi in brez uspeha so si prizadevali, da bi odkrili skrivališče za ubito divjad. Ker jim ni prišel pod roko nikdar niti najrabblijši dokaz, so se morali sprijazniti, da potrebuje čudak vsako leto deset srn in prav toliko gamsov in da kaže v staležu divjadi računati s to njegovo potrebo.

Nabiral je gobe, borovnice in brusnice. Iz doline si je nosil sol, zabelo, koruzno moko, vžgalice in tobak. Vse leto je jemal na up. Kadar je prejel denar za drvarjenje, če je prodal brusnice ali suhe gobe in ko ga je sila pritislila, da je prinesel naprodaj svoje izvrstno borovničevo žganje, je poplačal vse svoje dolgeve.

K planšarjem je prihajal redkokdaj. Kadar se je prikazal iz gozda, je prosil za skledo kislega mleka. Nikdar ni stopil v stan. Na pragu je izpraznil skledo in hitro izginil v goščavo, ne da bi se zahvalil.

Ko se je začela vojna, je bila streha na njegovi bajti že tako razgrebena, da je jela vsepovsod puščati. Streho in stene je za silo krpal z deskami. Vsi so vedeli, da jih trga s plotov, ko se vrača iz doline. V njegovi koči je bil tolikšen nered, da je tistega, ki je pogledal noter, vrglo nazaj. Samo meh z moko in dežica z zabelo sta bila na svojem mestu. — obešana pod strop, da niso mogli blizu miši in polhi. Lonci, kozice, ostanki jedi, tobak, smrdljive cunjice, drva in treske, vse to je bilo navlečeno navzkriž, da ni bilo ne kam sesti ne kam stopiti.

Vasilij je v veži najprej pogledal okrog sebe. Nato je poštorkljal s pokrovom v mesteh. Podrobarica, ki je malo prej kurila peč, je odprla izbine duri, se prestrašila in stopila korak nazaj. Ni mogla verjeti in v mero ga je gledala.

Samotar je odložil pokrov na tla in spregovoril s svojim zamolkim glasom:

»On naj pride!« Roko, ki je malo prej držala pokrov, je stisnil pod pelerino.

Podrobarica je priprla duri in stopila k možu, ki je klečal ob peči in se trudil, da bi izvlekel izpod nje zajca. Rad bi si sezul premočene škornje.

»Ti, tisti čudak je prišel,« je rekla. »Tebe hoče.«

»Kateri čudak spet? Pardubsky?«

»Kaj Pardubsky? Vasilij.«

Kmeta, ki je bil sklonjen globoko pod peč, je zasukalo. Kar je živel zgoraj, čudaški samotar ni prestopil podrobarskega praga. Kadar je moral začeti pogovor, je prestregel človeka na cesti in dal z nekaj besedami razumeti, kaj hoče.

»Čudno,« je majal kmet in se pobiral s kolen.

Ko je stopil v vežo, je odsvit plamenov risal na steno sence Vasilijeve brade in las po njegovem bledem čelu. Z roko je pokazal, naj zapre duri in stopi čisto k njemu. Trepetajoča svetloba iz peči je včasih napolnila vežo. Vasiljeva dolga roka je bila iztegnjena toliko časa, dokler ni Podrobar prišel trdo k njemu.

»Jutri pred mrakom naj gre njihov komandant skozi Pasjo dolino,« je rekel.

Kmet je ostal brez besede. Poznal je samotarjevo prepričanje in njegova nagnjenja. Lani se je nekajkrat pogovarjal z gošarji. K sebi je pustil samo tiste, ki jih je poznal izpred vojne. Ostalih ni nikoli pustil blizu. Izgovoril si je, da ne sme nihče v četi vedeti za njegova srečanja s partizani. Če je le mogel, je ostal prikrit. Ob hajki na Črna kopišča je malo pred obkolitvijo nekdo ustrelil. Kdo je sprožil strel in opozoril partizane, naj zbeže, je ostalo za zmeraj uganka, čeprav so nekajkrat izrekli domnevo, da je bil Vasilij. Pred novim letom se je začel partizanov ogibati.

»Kako to misliš?«

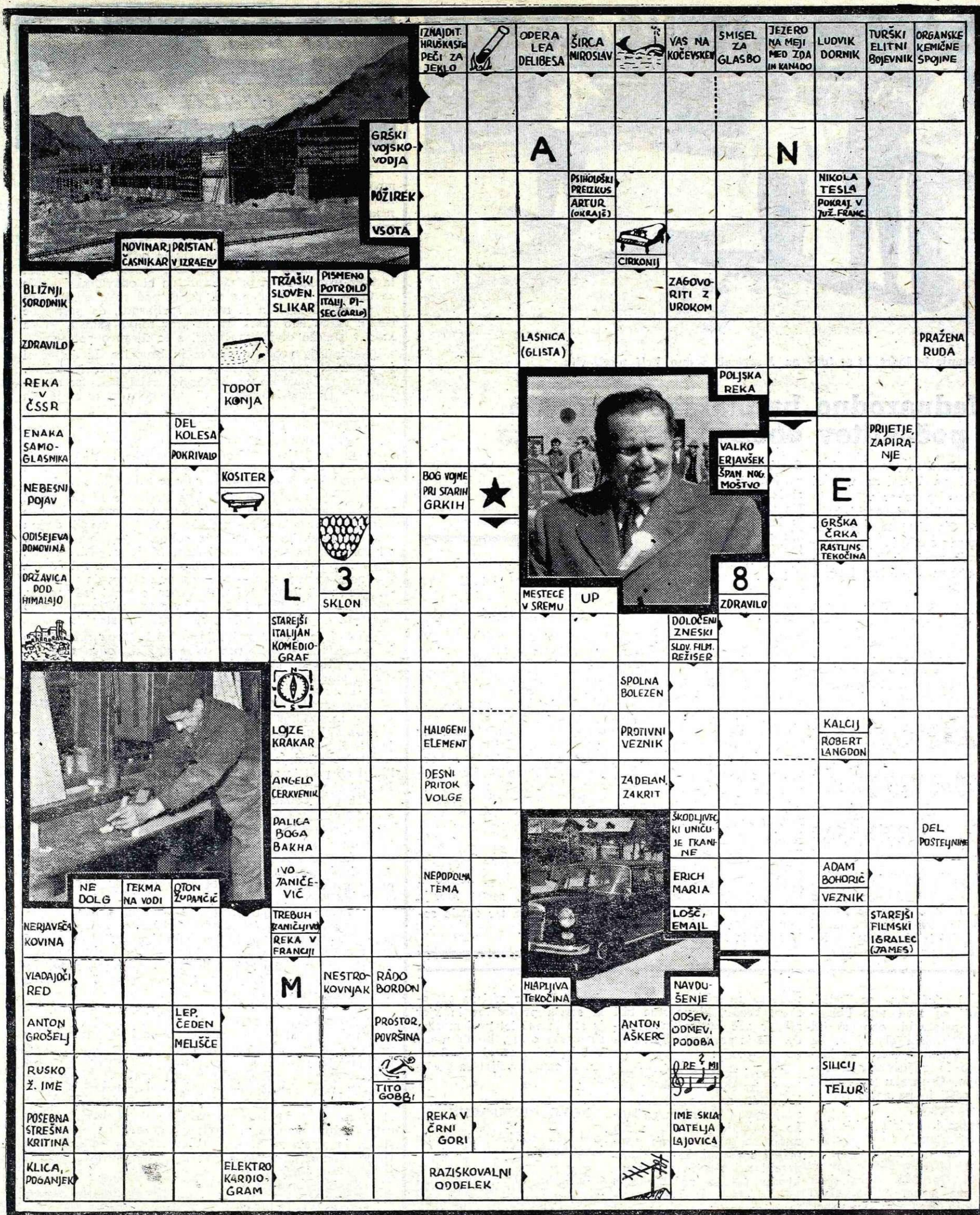
»Gošarski.«

Kmet se je zasmejal.

»Če so na Pokljuki, jim nemara lahko sporočiš, da se kaniš pogovarjati z njimi. Saj si jim bliže kakor jaz in najbrž ti tudi več zaupajo kakor meni.«

Vasilij je stal ko vkopan. Ko so plameni osvetlili Podrobarjev obraz, je bilo moč razbrati v njegovih očeh začudenje in negotovost.

Stopil je k peči in kanil popraviti ogenj. Vasilij mu je potegnil burkle z rok in spregovoril. Toliko besed naenkrat še ni rekel, kar je prišel v te kraje.

Sfotografsko kamero na športnem troboju železarjev

V okviru troboja Store—Jesenice—Ravne je bila na programu tudi zanimiva tekma v odbojki med ekipama naše železarne in železarne Ravne na Koroškem

Slavnostni začetek troboja med Ravnami, Štorami in Jesenicami. Pozneje je tekmovalo 140 športnikov iz vseh treh železarn

Tudi v nogometu so bili prvi Jeseničani, čeprav so srečanje s Štorčani izgubili z 0:1

Drobne zanimivosti s troboja

Start teka na 1000 metrov, v katerem je zmagal Kopač z Raven.

Prvi je rabil zdravniško pomoč golman Štor, ki je v borbi za žogo z igralcem Jesenic dobil manjšo poškodbo na spodnji ustnici.

Najtežji tekmovalac troboja je bil igralec odbojke Peruš iz Raven, ki je tehtal 106 kg.

Najhitrejši jedci limon so bili vsekakor odbojkarji Jesenic, saj so ti južni sadeži zginili v pičlih 10 sekundah v izsušenih grlih.

Najbolj vročerkvna igralca troboja sta bila Sikošek iz Štor in Lavtižar z Jesenic. Zamenjala sta nogomet z boksom.

Na troboju je nastopilo 140 tekmovalcev. Najštevilnejši so bili Jeseničani. Med nastopajočimi sta bila le dva inženirja.

Vratar jeseniških nogometašev Korantar, si je z grizenjem trave krajšal čas v drugem delu tekme Jesenice — Ravne.

Tekmovalac Mušič z Jesenic je nastopil v dveh disciplinah naenkrat. V skoku v višino in metu krogle. V metu krogle je bil prvi, v skoku v višino pa drugi.

Najmanjši udeleženec troboja je bil trener ravenških nogometašev Gostenčnik.

Pri razglasitvi rezultatov je bilo podeljenih 7 pokalov, vsi so ostali na Jesenicah.

Najdaljši staž igranja odbojke je imel ravenški predstavnik Filipančič, ki goji ta šport že 20 let.

Ravenčani so izvršnemu odboru sindikata Železarne Jesenice podarili kot spominsko darilo miniaturni kompresor.

Vsak udeleženec tekmovanja je dobil spominsko knjigo.

Vse pokale, osvojene na tem troboju, so takoj napolnili s cvičkom, ki ga je bil deležen vsak tekmovalac.

Livarji v Tamarju

V nedeljo 26. julija 1964 je sindikalni odbor delovne enote livarn organiziral izlet članov kolektiva v Tamar. Izleta se je udeležilo veliko število članov aktiva in njihovi svojci.

Nekateri člani kolektiva so se peljali do Rateč z vlakom, drugi z avtobusi ali pa z lastnimi vozili. Vreme je bilo lepo in temu primerno tudi razpoloženje v Tamarju. Da je bilo res prijetno, so organizirali razna tek-

movanja, kot n.pr. tek v vrečah ter nogomet. Organizacija izleta je bila zelo dobra, livarji pa pa se še posebej zahvaljujejo obratovodji Radu Torkarju, ki je omogočil prevoz hrane v Tamar.

Takšni izleti so zelo zaželeni in koristni, predvsem za obrate, v katerih delavci delajo v prahu, na vročini in pod zelo težkimi pogoji. V naravi pa je dovolj možnosti, da se delavci iz teh obratov naužijejo svežega zraka, ki so ga zelo potrebni. Stanko Pristov

Razstava društva rejcev malih živali na Javorniku

31. julija ob 18. uri bodo za samopostrežno trgovino Rožca na Javorniku poleg doma upokojencev odprli zanimivo razstavo malih živali, ki jo organizira Društvo rejcev malih živali. Upravni odbor društva vabi prebivalstvo Javornika in Koroške Bele da se otvoritve razstave udeleži v čim večjem številu. Razstavo si bodo ogledali turgostje iz Celovca, Beljaka in iz Švice.

Razstavili bodo 50 kuncev, 12 pasem ter okrog 70 razne perutnine, 8 pasem. Poleg tega bodo razstavljali še razne ptice pevke, papagaje itd.

V nedeljo 2. avgusta 1964 bo ob 10. uri dopoldne v domu upokojencev konferenca, na kateri bodo govorili o vzreji malih živali. Konference se bodo udeležili gostje iz Ljubljane, Jesenic ter zastopniki ostalih družbenih organizacij. Poleg domačih gostov bodo na konferenci navzoči tudi gostje iz Avstrije in Švice.

Razstava bo odprta od 31. 7. 1964 od 18. ure do 3. 8. 1964 do 18. ure.

or

Zahvala

Ob nenadni izgubi dragega moža, očeta, sina in brata

LOVRA PODLIPNIKA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti. Za izraze sožalja, vence in cvetje se zahvaljujemo vsem prijateljem in znancem, sosedom, ki so nam pomagali v dnevih težke izgube. Iskreno zahvalo smo dolžni DPD Svoboda Javornik, OOK Javornik, KO SZDL, Streški družini »Triglav«, Društvu upokojencev Javornik, godbi in pevcem ter govornikom za poslovične besede ob odprtem grobu, kakor tudi dr. Rajku Turku za zdravljenje, lastnikom osebnih avtomobilov za dragoceno uslugo.

Zalujoči: žena Pavla, hčerki Pavelca in Olga z družino, sin Mirko, z družino, mama bratje in sestre ter ostalo sorodstvo.

Zahvala

Prijetno smo bili presenečeni ko smo dobili vabila za izlet v Završnico. Sindikalnemu odboru obrata Javornik I se prisrčno zahvaljujemo za pozornost, ki smo jo bili deležni ob tej priliki.

Upokojenci obrata Javornik I

Obiskali so brigadirje v Kranjski gori

Na povabilo občinskega komiteja ZMS Jesenice, sta obiskala v četrtek zvečer ansambel narodnih plesov in komorni pevski zbor Svobode »Tone Čufar« Jesenice mladinsko delovno brigado v Kranjski gori. Brigadirji, med katerimi je to pot tudi 30 inozemcev, so sprejeli jeseniške svobodaše z brigadirskim pozdravom in z velikim zanimanjem sledili izvajanju programa, v katerem je zapel komorni zbor 12 partizanskih, umetnih in slovenskih narodnih pesmi, ansambel pa je zaplesal tri narodne pleske. Čeprav je rahlo deževalo, so nastopajoči brigadirji vztrajali do zaključka in se tudi po programu zbrali k skupnemu kramljanju. Pred zaključkom delovne akcije na Vitrancu, kjer urejujejo in planirajo brigadirji smuško in tekmovalno progo, bo obiskal MDB v Kranjski gori še instrumentalni ansambel jeseniške Svobode.

Zahvala

Ob težki izgubi mojega nepozabnega moža

JANEZA ARHA

se iskreno zahvaljujem vsem, ki so mu nudili prvo pomoč, zlasti primariju dr. Brandstetterju.

Prisrčna hvala vsem dobrih sosedom, prijateljem in sorodnikom. Zahvalo sem dolžna organizaciji ZB ter članom SZDL terena Podmežaklja za poklonjene vence in denarno pomoč.

Govornikom ob odprtem grobu, Silvi Mahne, Francu Zupanu in Verku Gasarju, pevcem, kakor vsem voznikom motornih vozil ter vsem, ki so z mano sočustvovali, darovali cvetje in ga spremili na njegovi zadnji poti, posebna hvala.

Zalujoča žena Uršula, Stanko, družina Sekardi, sestra in ostali sorodniki

PROGRAM SPORTNIH PRIREDITEV V OKVIRU OBČINSKEGA PRAZNIKA

28. 7. ob 16. uri tenis — dvoboj Triglav Kranj : Jesenice

29. 7. ob 16. uri tenis — nadaljevanje dvoboja

31. 7. ob 18. uri namizni tenis — prvenstvo občine za vse kategorije

1. 8. ob 16. uri plavanje — prvenstvo občine za vse kategorije

1. 8. ob 16. uri odbojka — turnir z mednarodno udeležbo

2. 8. ob 8. uri odbojka — nadaljevanje turnirja

Poseben dodatek zaradi višjih cen

Z namenom, da se z osebnimi dohodki prilagodimo spremenjenim cenam nekaterim življenjskim artiklom, je DS Železarnice na svoji 2. redni seji dne 28. julija sklenil, da se del čistega dohodka, doseženega v letošnjem letu z večjo produktivnostjo in znižanjem stroškov uporabi za povišanje osebnih dohodkov. S tem povišanjem bo krit z zveznimi priporočili odrejen dodatek 1500 dinarjev mesečno, poleg tega pa bo vsak član kolektiva dobival do nadaljnjega še 1500 din kot akontacijo na regulacijo osebnih dohodkov. Do dodatka, v skupnem znesku 3000 dinarjev, so upravičene le osebe v rednem delovnem razmerju. Za dneve neplačanih dopustov ali izostankov, dodatek ne pripada.

Z izplačevanjem pričnemo 1. avgusta in to ločeno od ostalih osebnih dohodkov. Ta dodatek ne bremeni osebnih dohodkov formiranih po cenikih, zato obračun ne bo vplival na odstotek po enoti izdelka.

Kaj bomo gledali v kinu

Kino »RADIO«

1. in 2. avgusta francosko italijanski CS film UGRABITEV SABINK ob 17. in 19. uri

3. avgusta španski barvni film PRODAJALKA VIJOLIC ob 17. in 19. uri

4. in 5. avgusta argentinsko italijanski barvni CS film LJUBEZEN NA MEJI SVE- TA ob 19. uri

6. in 7. avgusta nemški film TUDI TO JE ŽIVLJENJE ob 19. uri

8. avgusta ameriški barvni CS film STIRJE APOKALIPTICNI JEZDECI ob 17. in 19.30

Kino PLAVŽ

1. in 2. avgusta argentinsko italijanski barvni CS film LJUBEZEN NA MEJI SVE- TA ob 18. in 20. uri

3. in 4. avgusta francosko italijanski CS film UGRABITEV SABINK 3. avgusta ob 18. in 20. uri, 4. avgusta ob 20. uri

6. in 7. avgusta madžarski film DEŽEVNA NEDELJA ob 20. uri

8. avgusta francoski film SEDEM SMRTNIH GREHOV ob 18. in 20.30

Kino Žirovnica

1. avgusta sovjetski barvni film PLANET BURJA

2. avgusta jugoslovanski film SPOPAD

5. avgusta francosko italijanski CS film UGRABITEV SABINK

8. avgusta madžarski film DEŽEVNA NEDELJA

Kino Dovje

1. avgusta jugoslovanski film SPOPAD

2. avgusta sovjetski barvni film PLANET BURJA

6. avgusta francosko italijanski CS film UGRABITEV SABINK

8. avgusta argentinsko italijanski barvni CS film LJUBEZEN NA MEJI SVETA

Kino Koroška Bela

1. avgusta madžarski film DEŽEVNA NEDELJA

2. avgusta ameriški barvni CS film KOPALISCE ZELJA

3. avgusta argentinsko italijanski barvni CS film LJUBEZEN NA MEJI SVETA

8. avgusta nemški film TUDI TO JE ŽIVLJENJE

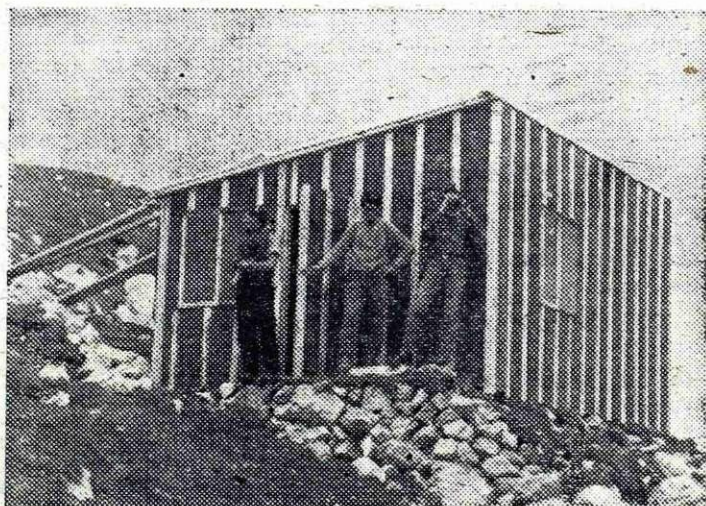
DEŽURNI ZDRAVNIK

Za čas od 31. julija od 12. ure do 7. avgusta do 12. ure ZAHODNI DEL JESENIC: dr. Jenko Alojzij, Jesenice, Cesta maršala Tita 84, telefon 82-277

VZHODNI DEL JESENIC: dr. Rosenstein Stanka, Jesenice, Cesta bratov Stražarjev 34, telefon 82-245 int. 733.

ŽELEZAR

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE — Ureja redakcijski odbor — Glavni in odgovorni urednik Remigij Noč — Kopisov in fotografij ne vračamo — Naslov: Uredništvo Železarnice, Železarna Jesenice. Tel. int. 758 in 394 — Tisk CP »Gorenjski tisk«

Na Storu so že začeli s pripravljalnimi deli za izgradnjo nove Prešernove hiše. Zaenkrat so postavili leseno barako, ki bo služila gradbenim delavcem